

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Analýza reprezentace čínsko-taiwanských a čínsko-hongkongských vztahů
během roku 2021**

*Analysis of the representation of Chinese-Taiwanese and Chinese-Hong Kong relations
during 2021*

OLOMOUC 2023 Aneta Crhonková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci zpracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Abstrakt

Jméno a příjmení: Aneta Crhonková

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Název práce: Analýza reprezentace čínsko-taiwanských a čínsko-hongkongských vztahů během roku 2021

Vedoucí práce: Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.

Počet stran: 51

Počet titulů použité literatury: 37

Počet příloh: 2

Klíčová slova: Čína, Taiwan, Hongkong, obsahová analýza, mediální obraz

Bakalářská práce analyzuje mediální obraz vztahů mezi Čínskou lidovou republikou, Taiwanem a Hongkongem v denících aktualne.cz, ct24.ceskatelevize.cz, denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznam.zpravy.cz a idnes.cz v období od 1.1.2021 do 31.12.2021. Články byly zkoumány pomocí kvantitativní obsahové analýzy. Cílem této práce bylo zjistit jaký je mediální obraz čínsko-taiwanských a čínsko-hongkongských vztahů, jaký prostor byl těmto tématům věnován a o jakých tématech média články publikují. Dále jsem zkoumala, zda se v člancích objevují zmínky o historii a kdo je v případě konfliktu považován za podněcovatele. V práci jsou popsány nejdůležitější historické události pro čínsko-taiwanský i čínsko-hongkongský vztah, v teoretické části jsou popsány pojmy jako sociálně a mediálně konstruovaná realita, agenda-setting a zpravodajské hodnoty. V metodologické části je vylíčena vybraná výzkumná metoda, cíl práce, hlavní a vedlejší výzkumné otázky.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Renátě Sedlákové, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení a trpělivost.

Obsah

Úvod.....	10
1 Historické pozadí konfliktů.....	12
1.1 Konflikt mezi Čínou a Taiwanem	12
1.1.1 Vztahy mezi Taiwanem a Amerikou.....	15
1.1.2 Taiwanský nacionalismus	16
1.1.3 Zhoršení čínsko-taiwanských vztahů	16
1.2 Konflikt mezi Čínou a Hongkongem.....	17
1.2.1 Deštníkové hnutí	19
1.2.2 Hongkongské protesty v roce 2019	20
2 Teoretická část.....	22
2.1 Sociální a mediální konstrukce reality.....	22
2.2 Agenda-setting.....	23
2.3 Gatekeeping	24
2.4 Zpravodajské hodnoty	24
2.5 Obraz Číny v českých médiích.....	25
3 Metodika výzkumu.....	27
3.1 Kvantitativní obsahová analýza.....	27
3.2 Výběr zkoumaného vzorku.....	27
3.3 Výzkumné otázky	28
3.4 Definice proměnných	29
4 Výsledky analýzy	32
4.1 Počet článků.....	32
4.2 Rozsah článků (počet slov).....	35
4.3 Výběr témat	37
4.4 Vysvětlení historického pozadí	39

4.5	Iniciátor konfliktů	41
	Závěr.....	44
	Resumé.....	46
	Seznam literatury.....	48
	Seznam příloh.....	51

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1 Počet publikovaných článků (pro čínsko-taiwanský i čínsko-hongkongský vztah)

Graf č. 2 Počet publikovaných článků (rozdělená témata)

Graf č. 3 Počet článků v jednotlivých měsících

Graf č.4 Rozsah článků (počet slov)

Graf č. 5 Témata ČLR – Taiwan

Graf č. 6 Témata ČLR – Hongkong

Graf č. 7 Vysvětlení historického pozadí

Graf č. 8 Iniciátor ČLR – Taiwan

Graf č. 9 Iniciátor ČLR – Hongkong

Tabulka č.1 – Rozsah článků v počtu slov

Seznam zkratek

ČLR – Čínská lidová republika

HK – Hongkong

KMT – Kuomintang

OSN – Organizace spojených národů

TW – Taiwan

USA – United States of America (Spojené státy americké)

Ediční poznámka

Pro přepis čínských jmen a geografických názvů byl použit fonetický přepis *pinyin*.

Úvod

Od roku 2016, kdy byla zvolena taiwanská prezidentka Cai Yingwen se napětí mezi Čínskou lidovou republikou a Čínskou republikou zhoršovalo. Prezident Číny Xi Jinping usiluje, aby Taiwan byl připojen k Čínské lidové republice a fungoval podle vzorce „jedna země, dva systémy“. Taiwanu by měla být tímto vzorcem zaručena možnost vlastního politického a ekonomického systému a byl by mu udělen vysoký stupeň autonomie. Prezidentka Cai ovšem s tímto návrhem nesouhlasí, obzvlášť po demonstracích v Hongkongu v roce 2019.

Hongkong je bývalou britskou kolonií, která byla předána pod čínskou správu v roce 1997. Hongkong se stal zvláštní administrativní zónou, je součástí Číny podle vzorce „jedna země, dva systémy“ a takto má fungovat až do roku 2047. V roce 2014 začaly masové demonstrace, kvůli změně volebního systému. V roce 2019 začaly další protesty, které byly proti návrhu zákona o vydání, nařizující, že osoby podezřelé z trestné činnosti budou vydány pevninské Číně. Obyvatelé Hongkongu se obávají nespravedlivých soudů, násilného zacházení se zadrženými a zacílení na novináře a aktivisty, kteří nesdílí stejné názory s Čínskou lidovou republikou.

Cílem bakalářské práce je zjistit pomocí obsahové analýzy, jaký je mediální obraz vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem a mezi Čínskou lidovou republikou a Hongkongem v roce 2021. Toto téma jsem si zvolila kvůli mému zájmu o čínsko-taiwanské a čínsko-hongkongske vztahy. Chtěla jsem porozumět, jakým způsobem jsou vztahy mezi Čínou, Taiwanem a Hongkongem prezentovány v médiích.

Články jsou čerpané z aktualne.cz, ct24.ceskatelevize.cz, echo24.cz, denik.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznamzpravy.cz a idnes.cz, které jsem vyhledávala pomocí databáze Anopress. Zkoumané období je v rozmezí od 1.1.2021 do 31.12.2021. Analyzuji frekvenci publikovaného obsahu, rozsah článků, jaká témata se v textech vyskytovala, zda bylo vysvětleno historické pozadí vztahů a kdo byl považován za iniciátora konfliktů.

V první části práce uvádím stručnou historii konfliktů mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem a Čínskou lidovou republikou a Hongkongem. Dále se zabývám sociální a mediální konstrukcí reality, agenda-setting, gate-keeping a zpravodajskými hodnotami.

V druhé části se věnuji použité metodě (kvantitativní obsahová analýza), výzkumným otázkám, výběru zkoumaného vzorku a definici proměnných. V následující části práce prezentuji výsledky analýzy. Poslední kapitolou je závěr, kde shrnuji výsledky výzkumu.

1 Historické pozadí konfliktů

Ostrov Taiwan, který je též známý jako Čínská republika, je od Číny rozdělen Taiwanským průlivem. Čínská lidová republika (ČLR) považuje ostrov Taiwan za svou provincii a chce ostrov znovu sjednotit jako jednu zemi. Taiwan je od roku 1949 řízen nezávisle na Čínské lidové republice, má demokraticky zvolenou vládu a je domovem pro 23 milionů obyvatel. Napětí mezi Čínou a Taiwanem eskalovalo od zvolení taiwanské prezidentky Cai Ying-wen v roce 2016, protože odmítá vzorec pevninské Číny „jedna země, dva systémy“. Mezitím Čína podniká čím dál agresivnější kroky jako zvýšenou frekvenci dronů, stíhaček a bombardérů nad Taiwanem. (Maizland 2021)

1. července 1997 se z bývalé britské kolonie Hongkong stala zvláštní administrativní zóna ČLR. Čínská vláda slíbila Hongkongu po dobu 50 let od předání autonomie nad jeho správou a možnost i nadále udržovat kapitalistický systém. Avšak od roku 2019 čínská vláda čím dál více zasahuje do hongkongského politického systému, což vyvolalo v hongkongských ulicích masivní protesty. (Maizland 2022)

V následující kapitole se pokusím upřesnit historické pozadí konfliktů a jejich možné příčiny.

1.1 Konflikt mezi Čínou a Taiwanem

Dne 17. dubna v roce 1895, po čínské prohře v první čínsko-japonské válce o jižní cíp Korejského poloostrova, byla podepsána smlouva v Šimonoseki. Čína podle této smlouvy byla nucena přijmout všechny japonské podmínky a vzdát se Taiwanu, Pescadorských ostrovů, poloostrova Liaodong a souhlasila s nezávislostí Koreje. (Bakešová a kol. 2019, str. 59-60) Ostrov Taiwan a přilehlé oblasti byly navráceny Číně na základě rozhodnutí konference konané v Káhiře roku 1943. (Bakešová a kol. 2019, str. 70)

Po druhé čínsko-japonské válce, která probíhala od 7. červenec 1937 do 2. září 1945, se rozpadla koalice komunistické a kuomintangské strany (KMT), která měla za cíl sesadit japonskou okupaci. Trvání koalice nebylo dlouhé, protože obě strany se od samého začátku nedokázaly dohodnout. Jejich jednání později přerostlo ve vzájemné nepřátelství a ozbrojený konflikt, který vyústil v třetí občanskou válku. V prvních měsících měl převahu Kuomintang, obsadili město Yan'an, které bylo považováno za legendární centrum komunistů. Ovšem

komunistické straně se podařilo vybudovat několik tzv. osvobozených oblastí a začali dobývat zpět svá ztracená území. Na začátku roku 1947 se KMT rozhodl uvést v platnost Ústavu Čínské republiky a téhož roku se v souladu s ústavou na pevnině konaly první a zároveň poslední volby do Národního shromáždění. Prezidentem Čínské republiky se stal roku 1948 generalissimus Čankajšek. Poté, co Čínská republika nabyla charakteru ústavního státu, došlo ke změně průběhu občanské války. Komunisté zahájili ofenzívu a do začátku roku 1949 obsadili všechna významná severní centra včetně Pekingu a přiblížili se k hlavnímu městu Nanking. (Bakešová a kol. 2004, str. 96-98)

V dubnu roku 1949 vtrhla čínská Rudá armáda do hlavního města KMT Nanking a v květnu téhož roku do nejbohatšího čínského města Šanghaj. Ve stejné době, konkrétně 6. května 1949 Čankajšek odjel na Taiwan a společně s ním se přeplavila část jeho kabinetu, poslanců, elitní armádní jednotky, významné osobnosti vědeckého a kulturního života a bohatí podnikatelé. Celkový počet osob činil asi 2 miliony. (Bakešová a kol. 2004 str. 96-98) Skupina vojenských důstojníků a civilních správců doprovázející KMT postupně vytlačila koloniální správu ovládanou Japonskem a nahradila ji čínskou vládou. Tato nová čínská vláda neměla nic společného s dosavadní taiwanskou vládou, protože na rozdíl od rodilých Taiwanců mluvili mandarínskou čínštinou a přinesli s sebou kulturu a politické ideologie z pevniny. Domorodí Taiwanci, potomci mnohem starší generace migrantů z pobřežní provincie Fujian, byli prakticky zbaveni moci, protože již nemohli být součástí politického dění, kvůli příchodu nové čínské vlády. Ačkoliv etnický a politický konflikt mezi těmito skupinami ovlivňoval mnoho aspektů vývoje taiwanské historie od 40. let 20. století až po současnost, byl povětšinou té doby zastřený, oproti konfliktu mezi Komunistickou stranou a KMT. Strana Kuomintangu byla jedinou politickou stranou, která mohla existovat až do roku 1986. Stanné právo, vyhlášené v roce 1947, zůstalo v platnosti až do roku 1987. (M. Dillon 2010, str. 391-392)

Dne 1. října 1949 bylo na pevnině slavnostně vyhlášeno založení Čínské lidové republiky s hlavním městem Pekingem. V prosinci 1949 obnovila činnost vláda Čínské republiky v provizorním hlavním městě Taipei a ke dni 1. března 1950 se Čankajšek opět ujal funkce prezidenta Čínské republiky. (Bakešová a kol. 2004, str. 96–98) Taiwanská vláda a její spojenci v zámoří nadále považovali Čankajškovu administrativu za legitimní vládu celé Číny a přijali tvrzení KMT, že jednoho dne se vrátí na pevninu, kde budou vládnout ze svého hlavního města Nanking. Pro Čínskou lidovou republiku byl Taiwan útočištěm pro poražený Kuomintang,

který se jednou vrátí pod kontrolu pevninské Číny jako provincie a podřídí se vládě Komunistické strany. (M. Dillon 2010, str. 391)

V roce 1978 Deng Xiaoping, komunistický politik, navrhl politický plán s názvem „jedna země, dva systémy“ pro obnovení styků s Taiwanem. Dne 1. ledna 1979 byl tento plán oficiálně oznámen stálým výborem Národního lidového kongresu v otevřeném dopise pro Taiwan. V dopise se psalo o tzv. „san tong“, česky „tři články“, které měly obnovit vztahy mezi dvěma zeměmi. Prezident Taiwanu Jiang Jingguo formuloval postoj Čínské republiky k Čínské lidové republice jako „san bu“, tedy „tři ne“. To zahrnovalo žádnou komunikaci, žádný kontakt a žádné kompromisy. Politika „san bu“ byla přísně dodržována do července roku 1985, ale vláda byla nucena zvýšením obchodu přes Taiwanskou úžinu svou pozici uvolnit a vytvořit nová pravidla pro „san bu“ – žádný kontakt, žádná podpora a žádné vměšování. Krátce před svou smrtí Jiang Jingguo zrušil stanné právo, které na Taiwan uvalil se svým otcem Čankajškem roku 1949. Díky tomu od 2. listopadu 1987 mohli obyvatelé Taiwanu navštěvovat své příbuzné na pevninské Číně. (C.L. Chiou, 1993, str. 378 kontrola)

Po smrti Jiang Jingguoa přišla nová éra taiwanské politiky. V roce 1988 byl zvolen prezidentem rodilý Taiwanec Li Denghui. Za jeho vlády se Taiwan stal stále více demokratičtější a pluralitnější společností. (Bakešová a kol 2004, str. 176) Během vlády Li Denghuie nastala řada změn, například byl přijat nový tiskový zákon, kvůli kterému se mohla registrovat nová periodika a byly uvolněny restriktce na omezený rozsah stran. Byly vydány nové zákony o právu legalizující veřejné demonstrace, či zákony umožňující účasti více politických stran ve volbách. (Bakešová a kol. 2004, str. 156-157). Existence republikánského režimu na Taiwanu se i navzdory Pekingu stal trvalým a politické reformy umožnily vstoupit do místní vysoké politiky reprezentantům společenských vrstev, které nebyly v souladu s Komunistickou stranou. Mezi takové reprezentanty se řadí například Li Denghui. Demokraticí Taiwanu se kontakty s pevninskou Čínou politicky zkomplikovaly, ačkoliv dosavadní vývoj ekonomických a kulturních vztahů mezi těmito zeměmi směřoval spíše k opačnému trendu. (Bakešová a kol. 2004, str. 176)

V roce 1992 došlo v Hongkongu k historickému setkání mezi oběma stranami Taiwanského průlivu, ze kterého vznikl “Konsenzus z roku 1992”. Komunistická strana Číny tímto termínem naznačuje, že Taiwan patří k “jedné Číně” a obě mají za cíl sjednocení v rámci vzorce “jedna země, dva systémy”. V té době vládoucí strana KMT měla za to, že konsenzus

naznačoval, že jak pevnina, tak i Taiwan patří k jedné Číně. Hlavním problémem tohoto konsenzu je výklad slova “Čína”, protože na obou stranách, čínské a taiwanské, se význam liší. Pro Čínu “jedna Čína” znamená Čínskou lidovou republiku, ale pro Taiwan “jedna Čína” znamená Čínskou republiku. (Wang a kol. 2018) 24. ledna 2001 vicepremiér Qian Qichen z Čínské lidové republiky, který byl velmi uznávaným ministrem zahraničí, vyzval taiwanské úřady, aby uznaly konsenzus z roku 1992, tedy princip “jedné Číny”. Taiwanská strana tento princip v roce 2001 odmítla uznat, ale i přes politické neshody se ekonomické vztahy nadále vyvíjely. (Dillon 2010, str. 391) Obchod Taiwanu s ČLR byl doménou malých a středně velkých taiwanských firem. Po legalizaci investic do Čínské lidové republiky v roce 1992 nastal významný vzrůst ekonomických aktivit, rostl podíl i větších podniků. (Bakešová a kol. 2004, str. 183) Taiwanské firmy značně investovaly do pevninské ekonomiky a v roce 2002 již existovalo více než 50 000 podniků působících v ČLR. V Šanghaji žije taiwanská komunita s 300 000 obyvateli, která má vlastní školy a noviny. Přímý obchod, doprava a komunikace mezi Taiwanem a ČLR byly po desetiletí zakázány, ale po dlouhých jednáních o uvolnění těchto omezení se v prosinci 2008 znovu povolily přímé lety do obou zemí. (Dillon 2010, str. 391)

1.1.1 Vztahy mezi Taiwanem a Amerikou

Ve 40. letech 20. století v období studené války (1947-1991) se stala podpora Čínské republiky jedním z hlavních zájmů Ameriky. Díky americké podpoře a ochraně se Taiwan mohl rozvíjet a do roku 1971 si podržel místo v Radě bezpečnosti v Organizaci spojených národů. Většinou členů OSN byl Taiwan uznáván jako “celá Čína”. Během Korejské války americké námořnictvo dostalo za úkol dohlížet na situaci v Taiwanské úžině a bránit invazi z pevniny. (Fairbank, 1998, str. 382)

První příležitost pro nový vztah mezi ČLR a Spojenými státy se naskytla kvůli diplomatické iniciativě prezidenta Nixona. V dokumentu podepsaném mezi ČLR a Spojenými státy dne 27. února 1972 v Šanghaji, známý jako Šanghajské komuniké, byla uznána jen jedna Čína, a to Čínská lidová republika. Kvůli smlouvě je Taiwan považován Spojenými státy za součást pevninské Číny. Nixon byl donucen přestat podporovat Taiwan a musel stáhnout americké vojenské jednotky z Taiwanu. (W. Chai 1999, str. 60-61) Spojené státy však i nadále udržovaly neoficiální vztahy a prodávali taiwanské armádě obranné vybavení. Peking opakovaně naléhal na Washington, aby přestal prodávat zbraně na Taiwan a přestal s Taiwanem komunikovat. V roce 1982 Spojené státy předaly Taiwanu dokument “Six Assurances”. V

tomto dokumentu bylo uvedeno, že Spojené státy uznávají čínský postoj, že existuje jen jedna Čína, Taiwan je součástí Číny a Čínská lidová republika je jediná zákonná vláda Číny. Avšak v dokumentu je i napsáno, že slovo “uznat” nemusí nutně znamenat, že Spojené státy akceptují čínský postoj. Dále se v dokumentu píše, že Amerika bude nadále udržovat kulturní, obchodní a další vazby prostřednictvím Amerického institutu na Taiwanu, zavazuje se prodávat Taiwanu zbraně pro obranu, zachová si schopnost bránit Taiwan, ovšem skutečně se k tomu nezavazuje a odmítá jakékoli použití síly k urovnání sporu mezi Čínou a Taiwanem. (Maizland 2021)

1.1.2 Taiwanský nacionalismus

Během 90. let 20. století uvolňování kuomintangského režimu na Taiwanu oživilo hnutí taiwanského nacionalismu. K posílení pocitu sebevědomí a odlišnosti Taiwanců od obyvatel pevninské Číny a jejich režimu přispěla výchova ovlivněná antikomunistickou propagandou, ekonomické úspěchy na Taiwanu a také růst obecného blahobytu, který byl v kontrastu s životní úrovní v komunistické Číně. Společně s taiwanským nacionalismem existoval i souběžný většinový proud veřejného mínění, který chápal rizika plynoucí z projevů separatismu. (Bakešová a kol. 2004, str. 176)

Ačkoliv se Taiwan čím dál více odlišoval od reality pevninské Číny, existovala společná čínská kulturní identita, která vyplývá z etnického původu, společné historie, literatury, způsobu života, zvyků atd. Zároveň stále existovaly vazby příbuzenské či jinak osobní mezi osobami žijícími na Taiwanu a na pevnině. Z těchto důvodů existují dvě základní skupiny obyvatel Taiwanu. Ti, kteří sdílí stejnou identitu s ostatními krajany na pevninské Číně a nová, moderní vrstva, která se s realitou Čínské lidové republiky neztotožňuje. (Bakešová a kol. 2004, str. 177)

1.1.3 Zhoršení čínsko-taiwanských vztahů

Napětí mezi Čínou a Taiwanem začalo eskalovat od zvolení nové taiwanské prezidentky Cai Ying-wen z Demokratické progresivní strany. Cai odmítla přijmout konsensus z roku 1992, který podporoval její předchůdce Ma Yingjiu pro posílení vazeb přes Taiwanský průliv. Čínská vláda reagovala na odmítnutí přijetí konsensu z roku 1992 tím, že zakázala jakékoliv formální administrativní interakce přes úžinu, omezila turismus z ČLR na Taiwan a snažila se různými prostředky snížit šanci na uznání Taiwanu na mezinárodní scéně. (Wang a kol. 2018)

Prezidentka Cai ve svém inauguračním projevu v roce 2016 poznamenala, že byla zvolena prezidentkou v souladu s Ústavou Čínské republiky, což je dokument jedné Číny. Také uvedla, že bude chránit suverenitu a území Čínské republiky. V projevu z roku 2019 prezident ČLR Xi Jinping zopakoval návrh jedné Číny, aby Taiwan byl začleněn k pevninské Číně podle vzorce „jedna země, dva systémy“. Jedná se o stejný vzorec jako pro Hongkong, pro který byla zaručena možnost zachovat si vlastní politické a ekonomické systémy, zároveň byl Hongkongu udělen vysoký stupeň autonomie. Taiwanská veřejnost s tímto vzorcem nesouhlasí a po nedávných demonstracích a zásazích Pekingu proti Hongkongu téhož roku prezidentka Cai i KMT odmítli vzorec „jedna země, dva systémy“. (Maizland 2021)

Jednou z hlavních obav amerických analytiků je, že s rostoucí vojenskou schopností, asertivitou Číny a se zhoršujícími se vztahy přes Taiwanskou úžinu hrozí vyvolání konfliktu. Takový konflikt by mohl vést ke konfrontaci mezi USA a Čínou, protože Čína nevyloučila použití síly k dosažení znovusjednocení Taiwanu a Spojené státy nevyloučily obranu Taiwanu, pokud by Čína zaútočila. Čína používá různé donucovací prostředky, kromě ozbrojených konfliktů, a tyto prostředky posilují od zvolení prezidentky Cai v roce 2016. Cílem Číny je přimět obyvatele ostrova k přesvědčení, že nejlepším řešením je sjednocení ostrova s pevninou. Za tímto účelem ČLR zvýšila četnost bombardérů, stíhaček a sledovacích letadel a rozsah hlídek nad ostrovem Taiwan i kolem něj. Taiwan také upozornil na tisíce kybernetických útoků z Číny, které každý den míří na vládní agentury. Čínská vláda též použila řadu nevojenských opatření k nátlaku na Taiwan. V roce 2016 Čína pozastavila komunikaci s taiwanskými úřady, omezila cestovní ruch na Taiwan a tlačila na globální korporace, včetně leteckých společností a hotelových řetězců, aby uváděli Taiwan jako čínskou provincii. (Maizland 2021)

1.2 Konflikt mezi Čínou a Hongkongem

Současně s otázkou Taiwanu se v českých médiích vyskytovaly články týkající se demonstrací, protestů a cenzury v Hongkongu. V této kapitole se pokusím vysvětlit původ napětí mezi Čínou a Hongkongem.

Japonská okupace Hongkongu trvala od kapitulace britské posádky v roce 1941 až do roku 1945, kdy se Japonsko vzdalo na konci druhé světové války. Toto období je známé pro mnoho Hongkongských obyvatel jako “san nian ba yue”, v českém překladu “tři roky a osm měsíců”. Během tohoto období bylo mnoho britských vojáků, žen a civilistů zajato v

internačních táborech s nedostatkem potravin, což vedlo k podvýživě zadržených a rychlému šíření nemocí. V srpnu roku 1945 po útoku na Hirošimu a Nagasaki, byly Velkou Británií uvedeny plány na znovuobsazení bývalé kolonie Hongkong. 30. srpna 1945 přijelo do Hongkongu britské námořnictvo. Se znovuobsazením nesouhlasil Čankajšek, který byl vůdcem Kuomintangu. Kuomintang jakožto nacionalistická strana byli proti britské okupaci Hongkongu a chtěli, aby Hongkong byl navrácen Číně. (M. Dillon 2010, str. 384)

Hlavní prioritou Britů byl ekonomický rozvoj Hongkongu, aby se zlepšila prosperita Hongkongského obyvatelstva a tím se snížily nároky na návrat kolonie do Číny. Velká Británie také doufala, že Hongkong se stane ekonomickým “prostředníkem” v době čínské izolace a postupně by Hongkong začal fungovat jako centrum finančních služeb. Hlavním důvodem bylo, aby Peking na kolonii nevyvíjel velký tlak ohledně navrácení. V kolonii probíhaly významné sociální změny – byla zrušena restriktivní regulace čínského tisku, místní čínská populace mohla vstoupit do politiky a neevropanům již zákon nebránil bydlet v residenčních čtvrtích The Peak¹. (M. Dillon 2010, str. 385) Po roce 1949 Hongkong fungoval jako mezinárodní obchodní centrum, které je pod nadvládou Velké Británie. (David. R. Meyer 2000, str. 219)

Politické změny, ke kterým došlo v Čínské lidové republice v 70. letech 20. století, usnadnily pokroky ve vztazích s Hongkongem. Umírněná zahraniční politika Zhou Enlaie umožnila kosmopolitnější přístup a udržovala kontakty s USA a dalšími západními mocnostmi, ovšem pod vedením čínského komunistického politika a reformátora Deng Xiaopinga byli Číňané ještě více neústupní a trvali na návratu Hongkongu pod čínskou kontrolu. (M. Dillon 2010, str. 385)

Po zdoluhavých jednáních v roce 1984 podepsaly obě vlády, britská i čínská, čínsko-britské společné prohlášení, která stanovuje podmínky pro převedení Hongkongu pod čínskou kontrolu v roce 1997. Hlavním cílem ČLR bylo zajistit, aby Hongkong zůstal mezinárodním finančním centrem. (David R. Meyer 2000, str. 220) Čína tímto prohlášením slíbila Hongkongu vysoký stupeň autonomie, včetně nezávislé výkonné, zákonodárné a soudní moci po dobu 50 let od oficiálního předání. Také byla Hongkongu zaručena svoboda tisku, projevu, náboženství

¹ Victoria Peak je hora nacházející se na západní části ostrova Hongkong. Okolní oblast této hory se nazývá The Peak – nachází se zde veřejné parky a jedny z nejprestižnějších residenčních oblastí Hongkongu.

a shromažďování. Hongkong se stal zvláštní administrativní zónou, která do značné míry může řídit své záležitosti na základě vzorce „jedna země, dva systémy“. (Maizland, Albert 2021)

1.2.1 Deštníkové hnutí

1. července 1997 se Hongkong stal zvláštní administrativní oblastí Číny. Hongkong začal být součástí Číny, ovšem podle vzorce „jedna země, dva systémy“ měl mít zaručenou vysokou úroveň autonomie, a to až do roku 2047. (Andělová a kol. 2014)

Deštníkové hnutí probíhalo v Hongkongu od září do prosince 2014. Tyto masové demonstrace byly snahou studentů a části obyvatel Hongkongu o změnu volebního systému. Hlavní příčinou těchto nepokojů bylo oznámení čínského parlamentu, že bude nominovat dva až tři kandidáty hlavního administrátora, ze kterých si obyvatelé Hongkongu jednoho zvolí. Tím pádem se v roce 2017 neměly konat přímé volby. (Andělová a kol. 2014)

Studenti nejdříve pouze bojkotovali výuku, po několika dnech se protesty rozšířili do ulic a vládních čtvrtí. Hongkongská policie se pokoušela demonstranty rozehnat pomocí slzného plynu a pepřových sprejů, před kterými se demonstrující chránili deštníky (z toho vyplývá pojmenování „deštníkové hnutí“). Surové zacházení hongkongské policie si vysloužilo kritiku, posílilo odhodlání demonstrantů vytrvat a vyvolalo pobouření mezinárodní veřejnosti. (Andělová a kol. 2014)

Za změnu způsobu voleb se strhla série studentských demonstrací, které jsou známé pod názvem Deštníkové hnutí². Nespokojenost obyvatel se netýká pouze způsobu voleb vrchního administrátora, Legislativní rady nebo Volebního výboru, ale plyne ze stále sílící „závislosti“ na Čínské lidové republice. Podle Andělové není příliš pravděpodobné, že by ČLR změnila názor a dovolila obyvatelům Hongkongu přímé volby. „Předvýběr“ kandidátů má zabránit tomu, aby se do čela Hongkongu dostal někdo s „protičínským“ myšlením. (Andělová a kol. 2014)

² Aktivisté požádali západní média, aby nepoužívali výraz deštníková „revoluce“, neboť s ohledem na historickou praxi ústřední vláda v Pekingu považuje jakýkoliv náznak „revoluce“ za potencionální „kontrarevoluci“, kterou je potřeba vymýtit.

1.2.2 Hongkongské protesty v roce 2019

V létě 2019 v Hongkongu začaly protesty kvůli návrhu zákona o vydání (též označován jako bezpečnostní zákon), který nařizuje, že za určitých okolností budou osoby podezřelé z trestné činnosti vydány pevninské Číně. Odpůrci tohoto zákona se obávali nespravedlivých soudů a násilného zacházení s hongkongskými obyvateli a většího zacílení na aktivisty a novináře nesdílející názory ČLR. (The Hong Kong protests explained in 100 and 500 word 2022) Tyto protesty byly podmíněné již předešlými neshodami jako bylo již zmíněné Deštníkové hnutí. Zpočátku byly protesty pokojné, podle organizátorů se zúčastnilo nejméně milion lidí, ovšem postupně se začalo vyskytovat více násilných střetů mezi demonstranty a policií. Vláda tyto střety nedokázala přerušit, demonstranti byli čím dál více radikální, aby dosáhli svých cílů. Hongkongská vláda se pokoušela krizi neúspěšně zmírnit, proto 14. června oznámila, že návrh zákona o vydání bude odložen na neurčito, ovšem protesty i nadále pokračovaly. Protesty eskalovaly 14. července, kdy nepokoje mezi demonstranty a policií se přesunuly do nákupního centra New Town Plaza v Hongkongu, kde mnoho nevinných lidí bylo napadeno a vtrženo do bitky. Policie byla hongkongskými obyvateli kritizována, kvůli pronásledování demonstrantů až do nákupního centra. Dřívější podpora a důvěra veřejnosti v hongkongskou policii se proměnila v nedůvěru a nenávist. Na podzim roku 2019 hongkongská vláda vyšla vstříc jednomu klíčovému požadavku veřejnosti, což bylo stažení návrhu zákona o vydání osob podezřelých z trestné činnosti, ovšem tato politická akce pouze zmenšila rozsah protestu. (Cheung, Hughes 2020) Demonstranti mají celkem pět požadavků – nechtějí aby protest byly charakterizovány jako “vzpoura”, amnestii pro zatčené demonstranty, požadují nezávislé vyšetřování údajné policejní brutality, zavedení úplného všeobecného volebního práva a poslední, již splněný požadavek, stáhnutí návrhu zákona o vydávání osob podezřelých z trestné činnosti ČLR. (The Hong Kong protests explained in 100 and 500 word 2022)

Podle výzkumu University of Hong Kong (HKU POP SITE 2019) ačkoliv většina hongkongských obyvatel jsou z etnického hlediska Číňané, většina obyvatel se jako Číňané neidentifikují. Podle výzkumu se většina obyvatel identifikuje jako “Hong Kongers”. Pouze 11 % obyvatel se považuje za Číňany a 71 % nejsou hrdí na své čínské občanství. Obzvláště po deštníkovém hnutí ze studie vyplývá, že obyvatelé Hongkongu více odmítali čínskou identitu a začali se více identifikovat jako “Hong Kongers”. Většina respondentů vyjadřovala naději ve

fungování vzorce “jedna země, dva systémy”, který měl Hongkongu zajistit vysokou míru autonomie. (Cheung, Hughes 2020)

V této kapitole jsem popsala nejdůležitější historické události mezi pevninskou Čínou, Taiwanem a Hongkongem, které jsou podstatné pro tento výzkum. Nyní se v práci zaměřím na teorii sociální konstrukce reality, agenda-setting, gatekeeping a zpravodajské hodnoty.

2 Teoretická část

2.1 Sociální a mediální konstrukce reality

Tato část práce se bude věnovat teorii sociální a mediální konstrukce reality. Vysvětlím, jakým způsobem je realita vytvářena a jakým způsobem média realitu konstruují.

Podle knihy *Sociální konstrukce reality* od autorů Petera L. Begera a Thomase Luckamanna je společnost výtvorem člověka a společnost je objektivní realitou. Autoři knihy pracují s termíny “realita” a “vědění”. “Realitu” definují jako něco, co existuje nezávisle na naší vůli a jako vlastnost náležející jevům. “Vědění” je určeno jako jistota, že tyto jevy jsou skutečné a jsou nositeli určitých vlastností.

Vztah mezi člověkem (tvůrcem) a sociálním světem (jeho výtvorem) je dialektický, vstupují do vzájemné interakce a výtvor zpětně ovlivňuje svého tvůrce. Součástí tohoto procesu jsou tři složky – externalizace, objektivace a internalizace. (Beger, Luckmann 1999, str. 65)

Sociální řád není biologicky daný, ale člověk ho sám vytváří při neustále externalizaci. Sociální řád je člověkem neustále vytvářen a je schopen z velké části usměrňovat a stabilizovat lidské chování. Pro člověka je nutné, aby kolem sebe vytvořil stabilní prostředí, ve kterém se bude pohybovat. (Beger, Luckmann 1999, str. 55-56) Druhou složkou je objektivace. Lidské vyjadřování má schopnost objektivace, proto se dokáže projevat v produktech lidské činnosti. Důležitým případem objektivace je označování – lidské vytváření znaků. Nejdůležitějším znakovým systémem lidské společnosti je jazyk. (Beger, Luckmann 1999, str. 39-41) Poslední složkou je internalizace, kterou autoři Beger a Luckmann popisují jako *bezprostřední vnímání či interpretace objektivní události jako události mající význam, tedy jako projevu subjektivních procesů jiného člověka, přičemž zároveň význam tohoto projevu přijmu subjektivně za svůj*. (Beger, Luckmann 1999, str. 128)

Mediální obsahy neodráží realitu a svět podle médií se v mnohých ohledech liší od jiných reprezentací reality (např. prezidentské projevy, proslovy politických skupin). (Shoemaker, Reese 2014, str. 39) Podle Reifové jsou masová média jedním z nejmocnějších sociálních aktérů, kteří jsou angažováni v definování, interpretování a vytváření reality. *Vznik reality v masových médiích a jejich zpravodajských obsazích potom probíhá za účasti publika tak, že masová média nekoordinují své významy, ale naopak na straně publika dochází ke koordinaci skutečnosti s mediálními významy*. (Reifová 2004, str. 107)

Základním principem vzniku mediálně konstruované reality je selekce témat, událostí a aktérů. Reifová rozděluje příčiny konstruování reality na dvě složky – ideologické a organizační. Pokud jsou vybrány jen události a témata, která upřednostňují jeden světónázor nebo politickou orientaci jedná se o ideologickou příčinu konstruování reality. K organizačním příčinám dochází vždy a jsou důsledkem mediálních rutin. (Reifová 2004, str. 107)

2.2 Agenda-setting

V této kapitole vysvětlím, jakým způsobem se při práci v médiích provádí výběr zpráv. Koncept agenda setting patří mezi klíčové koncepty v oblasti studií mediálních účinků, neboť se jedná o distribuci témat, která následně ať přímo či nepřímo ovlivňují představy, postoje, hodnoty, přesvědčení a chování jedinců. (Červenka a kol. 2008, str.11)

Média si vybírají, o čem a jak budou referovat. Tento rys se nazývá agenda-setting, také se označuje pod názvem „nastolování agendy“ či „uvádění témat“. (Burton, Jiráček 2001, str. 247) Na zpravodajství se můžeme dívat nejen jako na výběr událostí či aktérů, ale také jako na výběr témat, ke kterým se události vztahují. Některá témata jsou zpracována médii častěji a objevují se v dlouhodobějším časovém horizontu, zato jiným tématům se věnují minimálně nebo vůbec. (Trampota 2006, str. 113)

Média zprávy třídí a vybírají. Tím, že vybírají zprávy, zároveň vybírají agendu témat, která se dostanou do zorného pole příjemců a vzbuzují dojem, že tato témata jsou, například v daném týdnu, nejdůležitější. (Burton, Jiráček 2001, str. 248) Základem výzkumu agenda-setting je hledání jaký je vztah mezi nastavením mediálních obsahů a preferencemi veřejnosti. Média výběrem a událostí a způsobem jejich vyobrazení ve velké míře ovlivňují naše kognitivní mapy světa, proto veřejné mínění nereaguje na skutečný stav věcí, ale je pouze odrazem pseudo-prostředí, které bylo vytvořeno médii. (Červenka a kol. 2008, str. 15) Zprávy v médiích nemají pouze krátkodobý a okamžitý účinek, ale mohou ovlivňovat příjemce i z dlouhodobého hlediska. Vyplývá to ze skutečnosti, že média zpracovávají a vybírají události, které do svých obsahů zařazují poměrně konzistentním způsobem. Šíření informací můžeme považovat za krátkodobý účinek zpráv, příkladem dlouhodobého účinku je schopnost nastolovat témata ve společnosti. (Trampota 2006, str. 112)

2.3 Gatekeeping

Pojem „gatekeeping“, česky „hlídání brány“ se metaforicky používá jako označení pro proces, při kterých se při práci v médiích provádí výběr. Jedná se o rozhodování, zda povolit, aby určitá zpráva „prošla branou“ zpravodajského média do zpravodajství. (McQuail 2009, str. 318)

V 50. letech 20. století americký sociolog David M. White začal zkoumat, jakým způsobem probíhá výběr událostí do zpráv. Novináři se při své práci setkávají s ohromným množstvím potencionálních zpráv, ale jen omezené množství mohou využít v obsahu svého média. Ve své studii *The „Gate Keeper“: A Case Study in the Selection of* došel k výsledku, že výběr je velmi subjektivní. White shromažďoval všechny zamítnuté zprávy a připisoval k nim důvod, proč nebyly zařezeny do novin. Důvody byly dvojí: obsahové – editor označil zprávu za nezajímavou a organizační – nejčastěji tyto zprávy byly zamítnuté kvůli nedostatku prostoru. (Trampota 2006, str. 38)

Ve skutečnosti gatekeeper nerozhoduje jen na základě svých subjektivních představ, ale má na něj vliv řada dalších faktorů – profesní vztahy v rámci mediální organizace, vztahy ke kolegům a nadřízeným. (Trampota 2006, str. 43)

Původní model gatekeepingu rozšířila Shoemakerová tak, aby zohlednil širší společenský kontext a další spolupůsobící faktory. Zaměřuje pozornost na úlohu inzerentů, nátlakové skupiny, manažery atd. Rozhodování je často skupinové, zohledňuje nejen obsahové aspekty, ale také jaké publikum médium čte a jaké budou náklady pro danou zprávu. (McQuail 2009, str. 318)

2.4 Zpravodajské hodnoty

Konceptem zpravodajských hodnot se rozumí všechny faktory, které v daném období a daném kulturním a sociálním prostředí rozhodují, zda zprávy budou do zpravodajství zařazeny a jakým způsobem budou zpracovány, tudíž o tom, že nějaké téma nebo událost překročí „práh pozornosti“. Zda zpráva přesáhne práh pozornosti může rozhodnout intenzita jedné hodnoty (např. míra negativity události) nebo kombinace více hodnot (např. míra negativity události ve spojení s překvapením či zapojením elitní osoby). (Jirák, Köpplová 2004, str. 77)

Pojem „zpravodajská hodnota“ poprvé použil Walter Lippman. Ve své knize *Public Opinion* z roku 1922 označil za zpravodajské hodnoty jednoznačnost událostí, překvapivost, prostorovou blízkost, osobní zaujetí a konflikt. (Jirák, Köpplová 2004, str. 77)

Norští analytici Johan Galtung a Marie Ruge ve svém článku o struktuře norského zahraničního zpravodajství přinesli metodologicky podloženou analýzu zpravodajských hodnot, které rozdělili do tří kategorií: organizační, žánrové a sociokulturní. (Jirák, Köpplová 2004, str. 77)

Podle McQuaila organizační faktory jsou nejuniverzálnější, nejnevyhnutelnější a mají určité „ideologické“ důsledky. Mezi žánrové faktory se řadí preferování události, které vyhovují očekávání publika. Dává přednost neočekávanému a neotřelému v rámci toho, co je běžné a snaha o rovnováhu mezi různými typy zpravodajských událostí. Do poslední kategorie sociokulturní se týkají příslušníků společenské elity, elitních zemí a negativních jevů. (McQuail 1999, str. 302-303)

2.5 Obraz Číny v českých médiích

V této části práce se zaměřím poznatky na výzkumů, zaměřených na analýzu obrazu Číny v českých médiích a na vnímání pohledu české veřejnosti na Čínu.

Obraz Číny v českých médiích v období 2010 do června 2017 byl většinově negativní či neutrální a pouze 14 % zkoumaných výskytů zpravodajství bylo vůči Číně nakloněno pozitivně. Média, která se o Číně vyjadřovala pozitivně měli čínského (spolu)vlastníka³ nebo byli levicově orientovaní. Obraz Číny v českých médiích zůstal za posledních šest a půl roku neměnný. S negativním obrazem souvisí výběr témat. Česká média se nejčastěji zaměřovala na mezinárodní postavení Číny, lidskými právy, cenzury, autoritativním čínským režimu a otázkou Tibetu. (Karásková 2019)

V analýze z roku 2019 se též uvádí, že ve vztahu k Číně byla věnovaná jen minimální mediální pozornost, týkající se mezinárodnímu postavení a vnitrostátnímu vývoji Taiwanu a vztahům v Taiwanské průlivu na rozdíl od tibetské otázky. Přitom Taiwan sdílí s českou

³ Mezi tato média patří Týden a TV Barrandov. Spoluvlastníkem je čínská společnost China Energy Company Limited (CEFC).

společností určité podobnosti jako je například postavení malé země v sousedství velmoci a přechod od autoritářského politického systému k demokracii. Také Taiwan představuje jednoho ze tří nejvýznamnějších asijských investorů v České republice. (Karásková 2019)

Další výzkum z roku 2020 s názvem *Czech public opinion on China in the age of COVID-19*, zabývající se pohledem české veřejnosti na Čínu, uvádí, že pouze 4,1 % Čechů k Čínské lidové republice má velmi pozitivní postoj. Dalších 15,4 % považuje svůj vztah k ČLR za pozitivní a 24,4% neutrální. Jako negativní vztah vyhodnotilo 27,1 % a 29 % popsalo jako velmi negativní. 41,1 % populace tvrdí, že jejich pohled na Čínu se v posledních třech letech zhoršil. Čína byla třetí nejvíce negativně vnímanou zemí ze zkoumaných zemí, pouze Severní Korea a Rusko byly hodnoceny negativněji. Mezi první asociace české veřejnosti s ČLR je komunismus, lidnatá země s masovou produkcí nekvalitního zboží, Velká čínská zeď, čínské jídlo a COVID-19. (Turcsányi a kol. 2020, s. 2)

Před výzkumem mediálního obrazu mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem a Čínskou lidovou republikou a Hongkongem představím užitou výzkumnou metodu.

3 Metodika výzkumu

3.1 Kvantitativní obsahová analýza

Pro svůj výzkum jsem zvolila techniku obsahové analýzy. Obsahová analýza je jedním z tradičních postupů analýzy dokumentů. Za průkopníka obsahové analýzy je považován americký sociolog a sociální psycholog Bernard Berelson⁴, který obsahovou analýzu vymezil jako *výzkumnou techniku pro kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace*. (Sedláková 2014, str. 291) Pomocí obsahové analýzy můžeme vypovídat o velkém souboru dat. Kvůli tomu můžeme získat širší přehled o pokrytí různých témat v mediální krajině, zjišťovat dlouhodobé trendy v mediálních zobrazování určitých jevů a skupin či komparovat jejich reprezentace v různých typech médií. (Sedláková 2014, str. 291)

Mezi výhody obsahové analýzy patří, že je přenositelná a poskytuje objektivní výsledky nezávisle na výzkumníkovi, který výzkum provádí a výsledky mohou být prezentovány v grafech či tabulkách. Charakteristikou této techniky výzkumu je i její strukturovanost a ověřitelnost, protože každý krok této metody podléhá jasně formulovaným pravidlům. (Trampota, Vojtěchovská 2010, str. 103)

Limitem obsahové analýzy je, že nemůže změřit objektivitu, subjektivitu nebo neutralitu zpravodajských sdělení, protože je problematické operacionalizovat a poté posuzovat jaké prvky mají pozitivní, negativní či neutrální vyznění. (Sedláková 2014, str. 303) Významy jsou kulturně, sociálně a kontextově podmíněné. Jsou v procesu sociální a mediální konstrukce reality neustále ustavovány, stvrzovány, reprodukovány, proto nelze jednoznačně stanovit význam jakéhokoliv sdělení. (Sedláková 2014, str. 296)

3.2 Výběr zkoumaného vzorku

Analýza je provedena na člancích, věnující se čínsko-hongkongským a čínsko-taiwanským vztahům během roku 2021. Čerpám celkem z 8 českých zpravodajských webů – aktualne.cz, ct24.ceskatelevizecz, denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz,

⁴ Označení není zcela přesné, protože použití výzkumné metody obsahové analýzy sahá až do 19. století. Berelson je označován za otce obsahové analýzy, protože tuto techniku metodologicky ukotvil v práci *Content Analysis in Communication Research*. (Sedláková 2014, str. 291)

seznamzpravy.cz a idnes.cz. Přístup ke článkům jsem získala skrze databázi Anopress, která poskytuje plné texty mediálních zdrojů v České republice. Výběr zdrojů byl zvolen na základě jeho čtenosti. Podle mediaguru.cz všechny výše zmíněné zpravodajské weby se řadí mezi 15 nejčtenějších v České republice v roce 2020. Nejčtenějšími jsou novinky.cz, seznamzpravy.cz a idnes.cz. (Zpravodajské weby 2020: Na čele Novinky, v TOP 10 i nový web CNN Prima 2021)

Články jsou vyhledávány pomocí databáze Anopress, v období od 1.1.2021 do 31.12.2021. Jako klíčová slova pro vyhledávání článků o vztahu mezi ČLR a Taiwanem jsem použila „Čín* AND Tchaj-wan“. Ačkoliv ve své práci jsem všechny osoby, místa a události v čínštině přepisovala pomocí transkripce *pinyin*, do vyhledávače jsem zadala český přepis „Tchaj-wan“, jelikož se v českém prostředí vyskytuje častěji. Pro vztah mezi ČLR a Hongkongem jsem použila jako klíčová slova „Čín* AND Hongkong*“.

Celkem bylo databází nalezeno 1289 článků, ale jen část se skutečně věnovala čínsko-taiwanským nebo čínsko-hongkongským vztahům. Řada článků se týkala pouze Taiwanu nebo pouze Hongkongu, ale o Číně nebyla žádná zmínka. Takové články jsem do výzkumu nezařadila. Vybírala jsem pouze ty články, které se týkaly obou zemí. Zkoumala jsem celkem 306 článků, z čehož 133 se týká čínsko-taiwanských vztahů a 173 čínsko-hongkongských.

3.3 Výzkumné otázky

Cílem této bakalářské práce je popsat jaký je mediální obraz vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a Hongkongem a mezi Čínskou lidovou republikou (dále ČLR) a Čínskou republikou (Taiwanem). Dosaženo ho bude pomocí obsahové analýzy, zkoumané články jsou publikované na stránkách aktualne.cz, ct24.cz, denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznamzpravy.cz a zpravy.idnes.cz. Statistiky mezi ČLR a Hongkongem a mezi ČLR a Taiwanem budu vypracovávat každý samostatně, abych následně mohla data mezi sebou porovnat.

V této části práce definuji hlavní výzkumnou otázku (HVO) a vedlejší výzkumné otázky (VVO). Pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky formuluji následné vedlejší výzkumné otázky a stanovím hypotézy.

HVO: Jaký je mediální obraz vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a Hongkongem a mezi Čínskou lidovou republikou a Čínskou republikou (Taiwanem) během roku 2021?

VVO1: Kolik článků během roku 2021 bylo publikováno o čínsko-hongkongských vztazích a o čínsko-taiwanských?

Budu analyzovat, ve kterém období bylo publikováno nejvíce článků a nejméně o vztahu Číny k Taiwanu a Hongkongu. Budu sledovat, která média publikovala za dané období publikovala nejvíce či nejméně článků.

VVO2: Jaký prostor byl v daných médiích věnován čínsko-hongkongské a čínsko-taiwanské tematice? (v počtu slov)

Zjistím, jaký byl průměrný rozsah článků v jednotlivých médiích, a která média publikovala články s největším a nejmenším počtem slov.

VVO3: V jakých souvislostech nejčastěji píšou vybraná média o vztazích mezi Čínskou lidovou republikou a Hongkongem a mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem?

VVO4: Věnují vybraná média prostor historickému pozadí?

VVO5: Kdo byl prezentován v případě konfliktu jako iniciátor?

Na základě předešlých výzkumů lze předpokládat, že za iniciátora bude pokládána Čínská lidová republika, jelikož v období 2010 až 2017 byl obraz Číny v českých médiích byl spíše negativní či neutrální a pouze 14 % zkoumaných vzorků bylo vůči Číně pozitivně nakloněno. (Karásková 2019)

3.4 Definice proměnných

Všechny proměnné v kódovací knize, která byla vytvořena pro tento výzkum, představím v následující kapitole.

Pro identifikaci článků jsem každý opatřila titulkem článku a pořadovým číslem, které jsem přiřadila podle data vydání (od nejstarších po nejnovější). Při kódování jsem sledovala, kdy byl článek vydán ve formátu DD. MM. RRRR a jaký je zdroj článků, zda je z aktualne.cz,

ct24, denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznam.cz nebo zpravy.idnes.cz. Tato data pomohou odpovědět na první vedlejší výzkumnou otázku⁵.

Další sledovanou proměnnou byl rozsah článků, který byl měřen v počtu slov. Do měření jsem započítala titulky, text článků, mezititulky a popisy fotografií či obrázků.

Pro zodpovězení třetí výzkumné otázky jsem vytvořila následující proměnné. U každého článku jsem sledovala, zda pokrývá následující témata. Pokud se v článku nacházelo více než jedno téma, kódovala jsem článek do více kategorií.

Proměnné pro vztah mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem:

- **Vztahy s USA:** články týkající se diplomatických vztahů mezi Taiwanem a USA, vojenská pomoc Taiwanu od USA a jejich spolupráce; články o diplomacii mezi ČLR a USA zabývající se otázkou samostatnosti Taiwanu.
- **Česká republika:** delegace na Taiwan a do České republiky, spolupráce a diplomatické vztahy mezi Českou republikou a Taiwanem.
- **Diplomacie s ostatními státy:** diplomacie s jinými státy než Česká republika a USA.
- **Napětí mezi ČLR a Taiwanem:** články o narušení vzdušného prostoru Čínské republiky, o námořních manévrech a vyhrožování vojenskými zásahy a články, které upozorňují na zhoršující se vztahy mezi ČLR a Taiwanem a varují před možnou válkou či invazí.
- **Projevy prezidentů ČLR a Taiwanu:** články o projevech prezidentů Čínské lidové republiky nebo Čínské republiky
- **Ostatní:** články, které se netýkají žádného z výše uvedených témat

Proměnné pro vztah mezi Čínskou lidovou republikou a Hongkongem:

- **Volby v Hongkongu:** články o parlamentních volbách v Hongkongu

⁵ VVO1: Kolik článků během roku 2021 bylo publikováno o čínsko-hongkongských vztazích a o čínsko-taiwanských?

- **Cenzura:** články týkající se cenzury, která se vztahuje na vše protičínské; články o rušení nakladatelství nebo hongkongských deníků pekingskou vládou.
- **Aktivisté v Hongkongu:** články o hongkongských aktivistech a jejich zatýkání v rámci všech protestů které se konaly do konce roku 2021.
- **Vnitřní politika:** články o aktivitách čínské vlády v Hongkongu
- **Postoj v zahraničí:** vyjádření v zahraničí k situaci v Hongkongu
- **Ostatní:** články, které nespádají do výše zmíněných kategorií

Pro zodpovězení čtvrté vedlejší výzkumné otázky, zda bylo vysvětleno historické pozadí vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem a mezi Čínskou lidovou republikou a Hongkongem jsem zvolila dichotomické proměnné kódované jako (ne)výskyt tématu – ANO a NE.

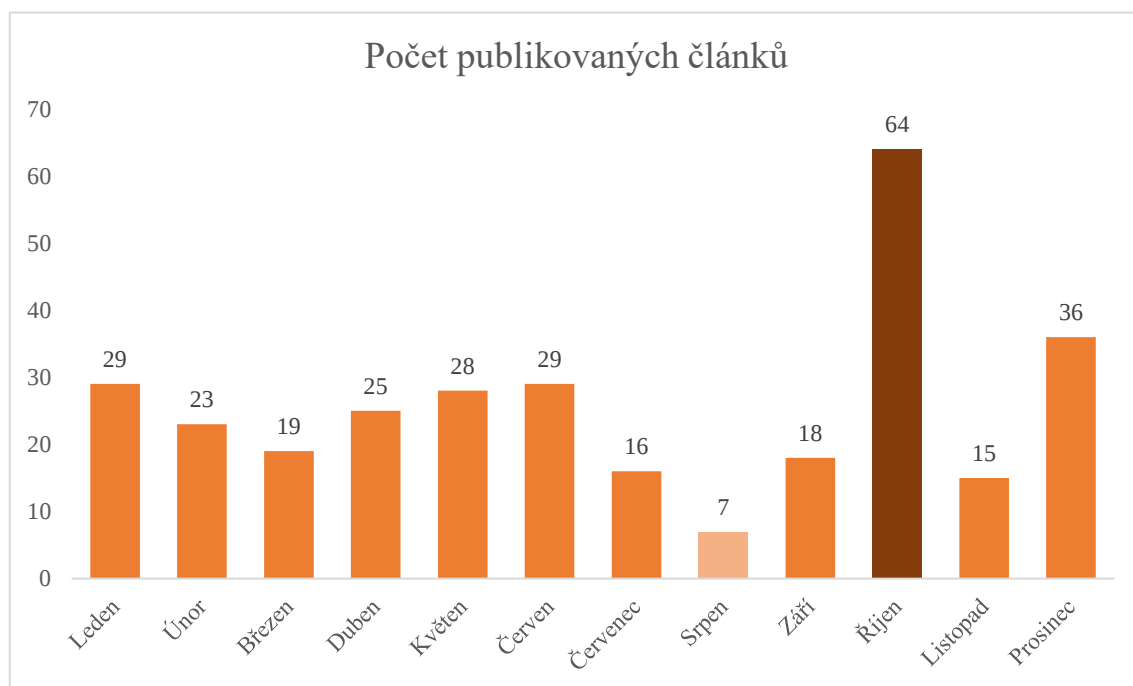
V poslední výzkumné otázce se zaměřuji na to, kdo je v textu označen za podněcovatele konfliktu. Tato proměnná může nabývat hodnot – Čína, Taiwan, Hongkong, jiný a není uvedeno.

4 Výsledky analýzy

V této kapitole budu prezentovat výsledky obsahové analýzy. Výzkumný vzorek byl vybrán z následujících internetových médií: aktualne.cz, ct24.ceskatelevize., denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznamzpravy.cz a idnes.cz, ve zkoumaném období od 1.1.2021 do 31.12.2021. Celkem bylo analyzováno 306 článků.

4.1 Počet článků

Ve sledovaném období bylo v osmi zvolených internetových médiích publikováno 133 článků týkající se čínsko-taiwanských vztahů a 173 článků o čínsko-hongkongských vztazích. Nejvíce článků o obou tématech bylo zveřejněno v říjnu 2021, a to celkem 64 článků. Nejméně článků bylo publikováno v srpnu, kdy bylo zveřejněno 7 článků.

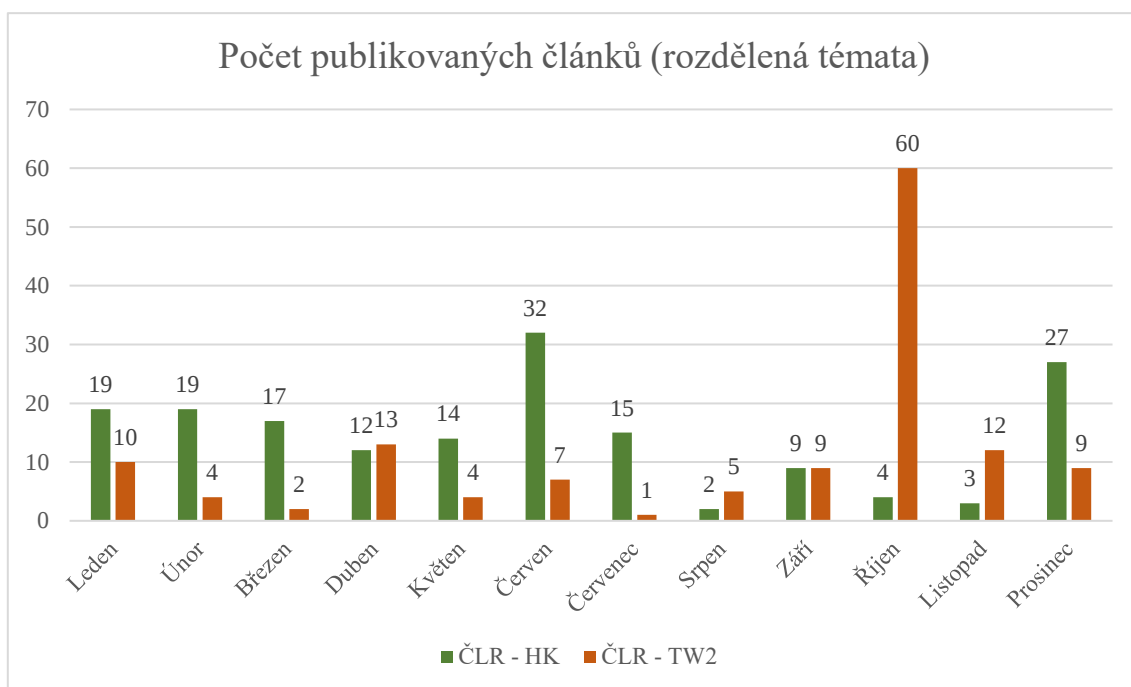
Graf č. 1 (zdroj: autor práce)

V říjnu 2021 bylo zveřejněno nejvíce článků o čínsko-taiwanském vztahu v celém roce 2021, celkem bylo publikováno 60 článků. Nejvíce probíraným tématem v tomto období bylo zvyšující se napětí mezi Čínou a Taiwanem. Na začátku června vyslala Čína do taiwanského vzdušného prostoru 38 letounů, jen o den později vyslala 39. Média začala varovat před možnou invazí Číny na Taiwan a publikovala články o vojenské spolupráci mezi Taiwanem a USA.

V souvislosti s USA bylo zveřejněno několik článků pojednávajících o obraně Taiwanu v případě napadení Čínou (viz kap. 1.1.1).

U článků o čínsko-hongkongském vztahu lze vymezit dvě období, kdy bylo téma medializováno častěji – v červenci a prosinci. Během července 2021 bylo publikováno 32 článků. Na začátku měsíce června se média věnovala cenzuře připomínky Masakru na náměstí Nebeského klidu. V této souvislosti byla zatčena organizátorka piety za oběti masakru a několik demonstrantů. Byla uzavřena velká část centrálního parku v Hongkongu, kde se konala shromáždění připomínající tuto událost. (V Hongkongu zatkli organizátorku piety za oběti masakru na Tchien-an-men 2021) Následně v polovině června hongkongská policie zatkla na základě *zákona o národní bezpečnosti* (viz kap. 1.2.2) šéfredaktora a čtyři vrcholné manažery deníku Apple Daily, kvůli kritice hongkongské a čínské vlády. Deník Apple Daily nakonec oznámil konec své činnosti. (V Hongkongu zatkli vedení hlavního opozičního deníku. Policie obsadila redakci 2021)

V prosinci 2021 bylo zveřejněno 27 článků. Články se týkaly soudů hongkongských aktivistů, kteří si připomínali masakr v Pekingu. Dalším probíraným tématem byly hongkongské parlamentní volby. Těchto voleb se účastnilo pouze 30 % obyvatel a jednalo se o historicky nejnižší účast v hongkongských volbách. Důvodem nízké účasti byla reforma volebního zákona, umožňující kandidovat pouze osobám loajálním vůči Pekingu. (V Hongkongu proběhly první parlamentní volby po reformě. Kandidovat směli jen „vlastenci“ 2021) V druhé polovině prosince byly publikovány články o odstranění soch a památníků připomínající masakr z roku 1989.

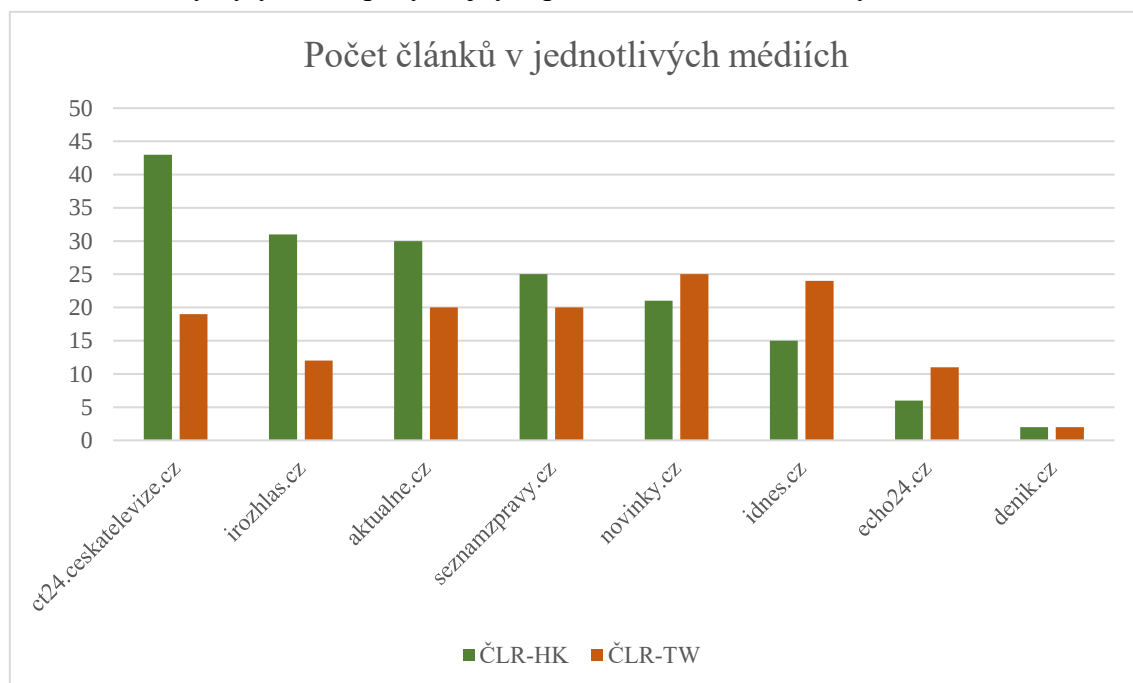

Graf č. 2 (zdroj: autor práce)

Na 4 serverech bylo zveřejněno více zpráv týkajících se čínsko-hongkongských vztahů. Nejvíce článků vydal server ct24.ceskatelevize.cz, na dané téma publikoval celkem 43 článků. O čínsko-taiwanských vztazích bylo zveřejněno 19 článků. Dalším serverem byl irozhlas.cz. Zde bylo 31 článků o vztazích mezi Čínou a Hongkongem, o druhém tématu publikovali 12 zpráv. Na serveru aktualne.cz vyšlo za rok 2021 celkem 30 článků s čínsko-hongkongskou tematikou, o čínsko-taiwanské vyšlo 20 zpráv. Poslední server, u kterého bylo publikováno více článků o Hongkongu a Číně bylo na seznamzpravy.cz, kde bylo publikováno 25 článků. O Taiwanu a ČLR bylo na seznamzpravy.cz zveřejněno 20 článků.

Na třech serverech se naopak publikovalo více článků o čínsko-taiwanských vztazích. Mezi tyto servery patří novinky.cz, kde bylo za rok 2021 zveřejněno nejvíce článků o konfliktech mezi ČLR a Taiwanem, celkem 25 článků. O čínsko-hongkongských vztazích bylo na novinky.cz publikováno 21 článků. Dalším serverem je idnes.cz, kde na dané téma bylo zveřejněno 24 článků a o konfliktech mezi ČLR a Hongkongem bylo publikováno 15. Na echo24.cz bylo publikováno 11 článků o čínsko-taiwanských vztazích, článků týkajících se čínsko-hongkongských vztahů bylo 6.

Na serveru denik.cz bylo u obou vztahů publikováno nejméně článků. Ve zkoumaném období oba vztahy byly zastoupeny stejným počtem článků – 2 články.

Graf č. 3 (zdroj: autor práce)

4.2 Rozsah článků (počet slov)

V následující části jsou prezentovány výsledky analýzy rozsahu článků zveřejněných jednotlivými vybranými zpravodajskými servery. Měřila jsem délku článků v počtu slov.

Nejdelší články o čínsko-tchajwanském vztahu byly publikovány na seznamzpravy.cz, kde průměrná délka činila 703,1 slov. Následující nejdelší články byly publikovány na idnes.cz s průměrnou délkou 578,4 slov. Další byl denik.cz, který publikoval nejméně článků (viz kap. 4.1), s průměrnou délkou článků 413,5 slov a novinky.cz, kde bylo na dané téma publikováno nejvíce článků (viz kap. 4.1) mělo v průměru 399,1 slov. Na ct24.ceskatelevize.cz měly články průměrnou délku 364,9 slov, zatímco na Aktualne.cz byla průměrná délka článků 301,1 slov. Na echo24.cz byla průměrná délka 295,5 slov a na irozhlas.cz 298 slov.

U článků s čínsko-hongkongsou tematikou byly nejdelší články publikovány na seznamzpravy.cz a v průměru měly 724,5 slov. Následuje denik.cz s průměrným počtem 423,5 slov. Idnes.cz měl v průměru 409,4 slov, aktualne.cz s průměrným rozsahem 382,9 slov, ct24.ceskatelevize.cz 365,1 slov, echo24.cz 364,7 slov a irozhlas.cz publikoval články

s průměrným počtem 309,6 slov. Nejméně rozsáhlé články zveřejňoval server novinky.cz, jejich články měly průměrně 308,3 slov.

Za zkoumané období nejvíce rozsáhlé články pro oba vztahy publikoval server seznamzpravy.cz. Největší rozdíl v rozsahu článků mezi čínsko-taiwanskými a čínsko-hongkongskými vztahy byl na idnes.cz, kde se počet slov lišil o 169 slov a rozsahem se více věnoval čínsko-taiwanskému vztahu.

Zcela nejdelší článek měl 1625 slov. V této zprávě zveřejněné na seznamzpravy.cz autorka Daniela Kučerová vysvětluje politickou situaci mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem. Nejkratší článek byl publikován na novinky.cz, obsahoval pouze 96 slov. Zpráva pojednává o návštěvě litevských, lotyšských a estonských zákonodárců na Taiwanu.

	seznamzpravy.cz	idnes.cz	denik.cz	novinky.cz	ct24.ceskatelevize.cz	aktualne.cz	irozhlas.cz	echo24.cz
čínsko-taiwanské vztahy	703,1	578,4	413,5	399,1	364,9	301,1	298	295,545
čínsko-hongkongske vztahy	724,5	409,4	423,5	308,3	365,1	382,9	309,6	364,7

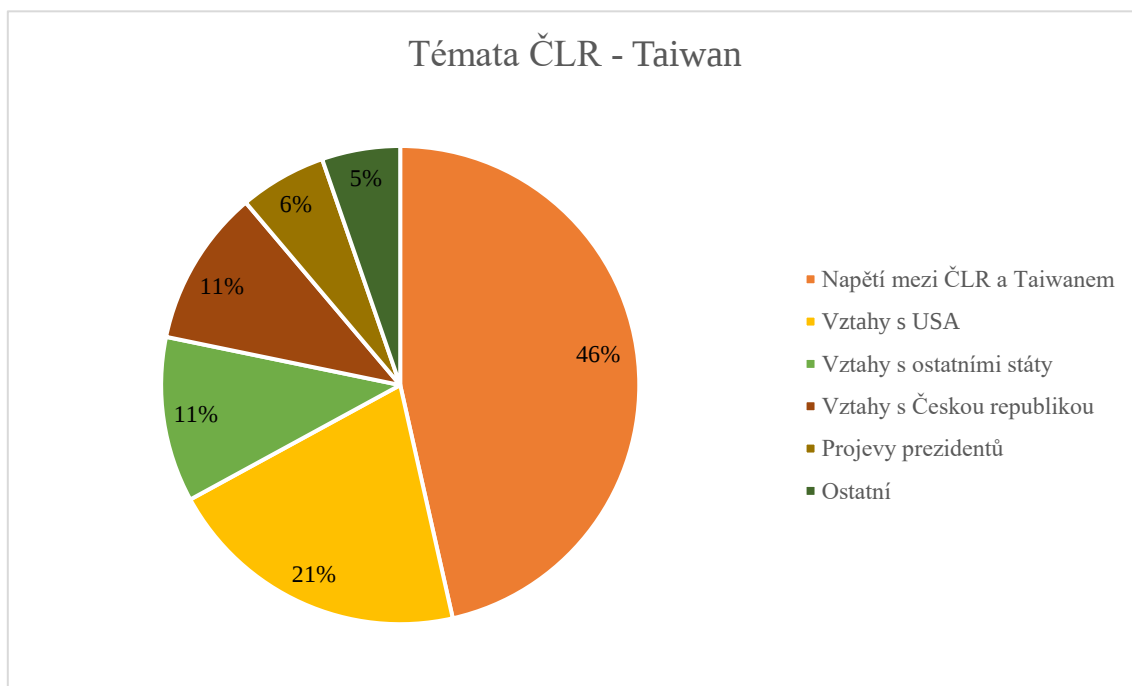
Tabulka č.1 – Rozsah článků v počtu slov (zdroj: autor práce)

4.3 Výběr témat

V teoretické části bakalářské práce vysvětlují pojmy *agenda-setting* (viz kap. 2.2) a *gate-keeping* (viz kap. 2.3). Tyto teorie hrají významnou roli při vytváření mediálního obrazu, proto jsem se ve výzkumu zaměřila na analýzu výběru témat, která média zpracovávají.

Největší pozornost byla při reprezentaci čínsko-taiwanských vztahů věnována tematizaci napětí mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem. Tyto články tvořily skoro polovinu (46 %) článků na dané téma, týkaly se zejména narušování vzdušného prostoru na Taiwanu. Dalším nejvíce publikovaným tématem byly vztahy s USA a zaujímaly 21 % ze všech článků. Předmětem těchto článků bylo nejčastěji telefonní hovory s americkým prezidentem Bidenem a prezidentem Čínské lidové republiky Xi Jinpingem a vojenské výcviky, které zaštiťovaly USA na Taiwanu.

Dalším tématem je diplomacie a vztahy s ostatními státy, které nejsou USA nebo Česká republika, tohle téma se vyskytovalo v 11 % článků. Téma vztahů s Českou republikou bylo medializováno taktéž v desetině (11 %) zkoumaného vzorku, zejména byly probírané delegace a spolupráce mezi Taiwanem a Českou republikou. Projevy prezidentů ČLR a Taiwanu tvořily 6 % všech článků a 5 % zpráv bylo kategorizováno jako *ostatní*, neboť se nedaly zařadit do jiné kategorie.

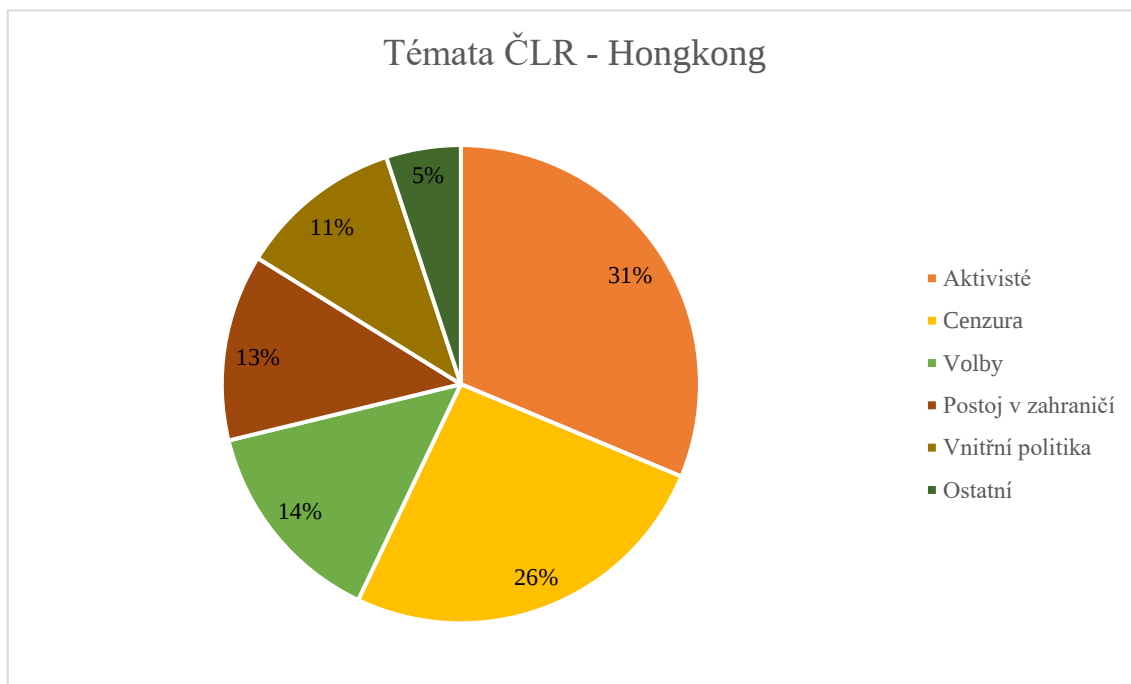
Graf č. 4 (zdroj: autor práce)

Nejčastěji probíraným tématem u čínsko-hongkongských vztahů byli z 31 % hongkongští aktivisté, jejich činnost a zatýkání. Z 26 % se psalo o cenzuře v Hongkongu, hlavně v souvislosti s razií na redakci hongkongského deníku Apple Daily a jeho ukončení činnosti. Také v rámci cenzury byly publikovány články o ničení soch, které připomínaly oběti z Masakry na náměstí Nebeského klidu v roce 1989.

Dalším tématem byly volby v Hongkongu, které tvoří 14 % všech článků. V první polovině roku 2021 články souvisely se změnami volebního systému, které posílily nadvládu pevninské Číny a omezili autonomii Hongkongu. Druhá část se týkala nízké volební účasti obyvatel Hongkongu v parlamentních volbách, které probíhaly 19.12.2021, neboť kandidovat mohli jen lidé schválení propekingskou komisí.

Ze 13 % souvisely články s postoji zahraničních politiků k hongkongské situaci. Zprávy z této kategorie nejčastěji souvisely kritikou opatření v Hongkongu pekingskou vládou a vízovým programem pro hongkongské občany, který byl nabídnut Velkou Británií.

Téma vnitřní politiky, zejména články o uplatňování bezpečnostního zákona (viz kap. 1.2.2), kterým Čína omezuje projevy nezávislosti Hongkongu, bylo zastoupeno v 11 % zpráv. Poslední kategorie *ostatních* článků, které se netýkaly výše uvedených témat reprezentovaly 5 % článků.

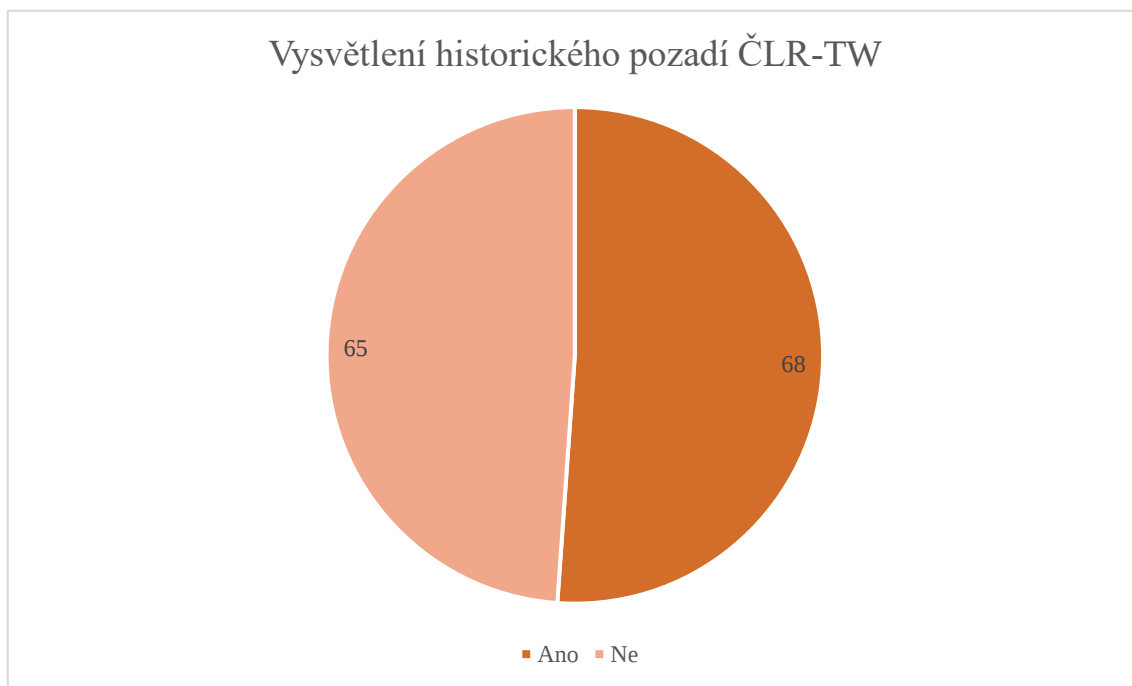
Graf č. 5 (zdroj: autor práce)

4.4 Vysvětlení historického pozadí

U článků s čínsko-taiwanskými vztahy bylo v 68 člancích (51 %) vysvětleno historické pozadí. Bylo zmíněno, že po roce 1949 Taiwan funguje jako nezávislý stát, ovšem pevninská Čína považuje Taiwan jako svou provincii. V 65 člancích (49 %) historické pozadí nebylo vysvětleno.

Na serveru echo24.cz byl zveřejněn článek o napětí mezi Čínou a Taiwanem ve kterém historické pozadí objasňují následovně: „*Ostrov Tchaj-wan považuje Čína za jednu ze svých provincií a dlouhodobě mu hrozí vojenským zásahem v případě vyhlášení samostatnosti. Tchaj-wan přesto funguje od roku 1949 de facto nezávisle, má vlastní vládu a demokratické zřízení, zatímco v Číně pokračuje režim jedné strany.*“ (Vyhlášení nezávislosti znamená válku, varovala

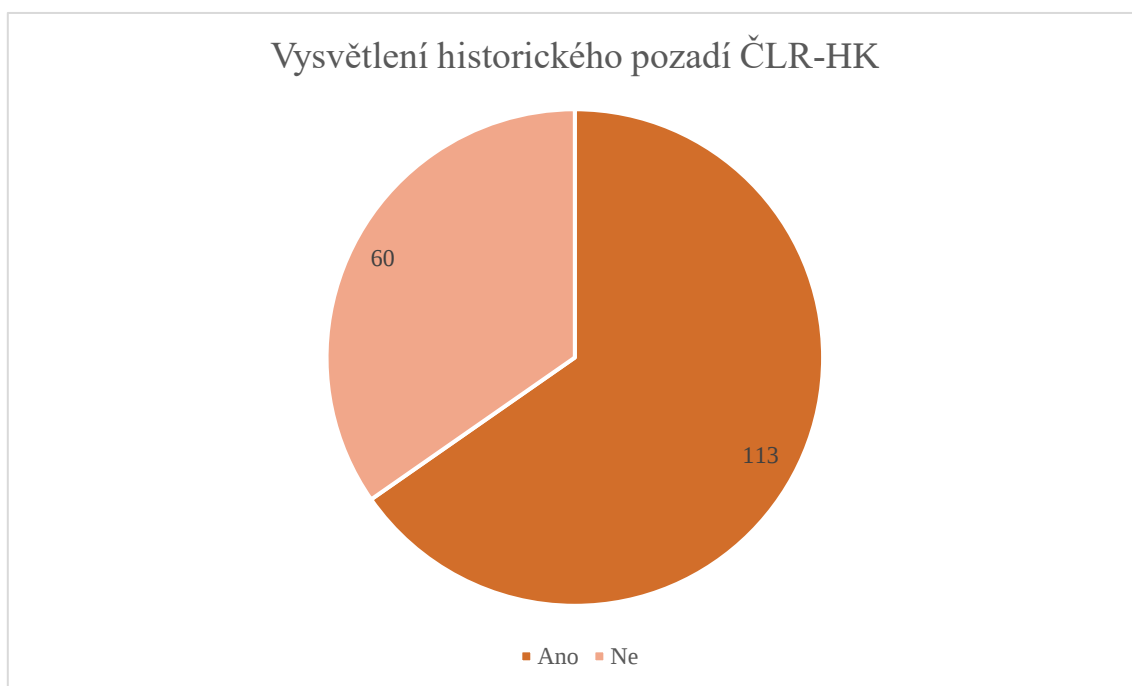
Čína Tchaj-wan 2021) Zde je poukázáno na rozdílné vnímání „co je Čína“ (viz kap. 1.1) mezi Čínskou lidovou republikou a Čínskou republikou (tedy Taiwanem).

Graf č. 6 (zdroj: autor práce)

V případě čínsko-hongkongských vztahů bylo historické pozadí vysvětleno v 113 článcích (65 %). V článcích bylo uvedeno, že Hongkong je bývalou britskou kolonií, která byla předána Čínské lidové republice v roce 1997 pod podmínkou, že si Hongkong zachová svou autonomii po dobu 50 let. (viz kap. 1.2.1) V 60 článcích (35 %) nebyla historie mezi Hongkongem a ČLR objasněna.

Například ve zprávě z ct24.ceskatelevize.cz o hongkongském imigračním zákoně bylo uvedeno: „Bývalá britská kolonie Hongkong se vrátila pod čínskou správu v roce 1997. V současné době je Hongkong spravován podle principu jedna země, dva systémy, což má zaručovat demokratické zřízení a autonomní výsady.“ (Hongkong schválil imigrační zákon, může zabránit lidem opustit město 2021) Je tedy upozorněno na důležitou historickou událost – kdy byl Hongkong navrácen pod správu Čínské lidové republiky a vysvětluje pojem principu „jeden země, dva systémy“. Není zde však objasněno, z jakého důvodu Hongkong je autonomní oblastí.

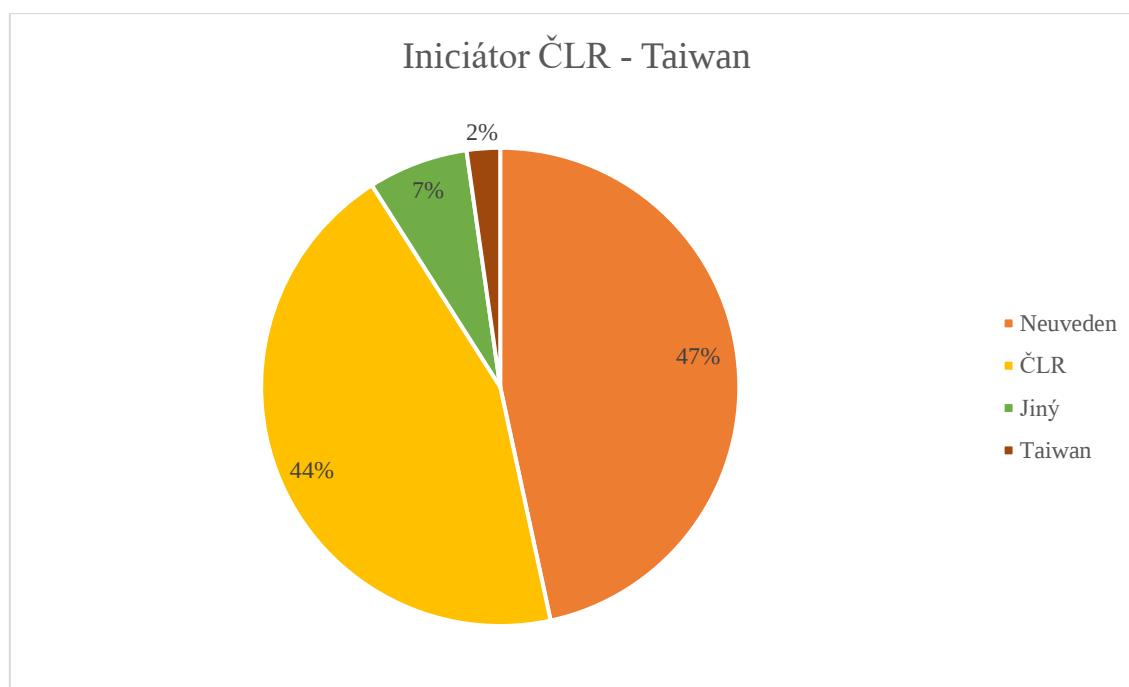
Graf č.7 (zdroj: autor práce)

4.5 Iniciátor konfliktů

V poslední části výzkumu se zaměřím na analýzu, kdo byl nejčastěji považován za iniciátora konfliktů v článcích.

V článcích zabývajících se čínsko-taiwanskými vztahy byla ze 44 % považována za iniciátora Čínská lidová republika. Server seznamzpravy.cz například ve zprávě o vyjádření amerického prezidenta Bidena vůči potencionálnímu útoku na Taiwan ze strany ČLR napsal: „Čína zintenzivnila svůj tlak na ostrov na začátku října, kdy k němu vyslala rekordní počet armádních letounů. Peking hrozí Tchaj-wanu vojenským zásahem v případě vyhlášení jeho nezávislosti.“ (Jestli Čína zaútočí, budeme Tchaj-wan bránit, řekl Biden 2021) Tímto vyjádřením upozorňuje na možnou invazi ČLR na Taiwan a ze sdělení vyplývá, že Taiwan je v ohrožení.

V 47 % článků nebyl iniciátor uveden, u 7 % článků byl za původce předpokládán někdo jiný než ČLR či Taiwan. Nejčastěji se jednalo o zhoršené diplomatické vztahy mezi Litvou a Čínou, která povolila taiwanské zastupitelství v hlavním městě Vilnius. Z pouhých 2 % byl autory textů jako iniciátor vnímán Taiwan. V těchto článcích se zmiňovaly návštěvy taiwanské delegace v České republice, což způsobilo nespokojenost ze strany ČLR.

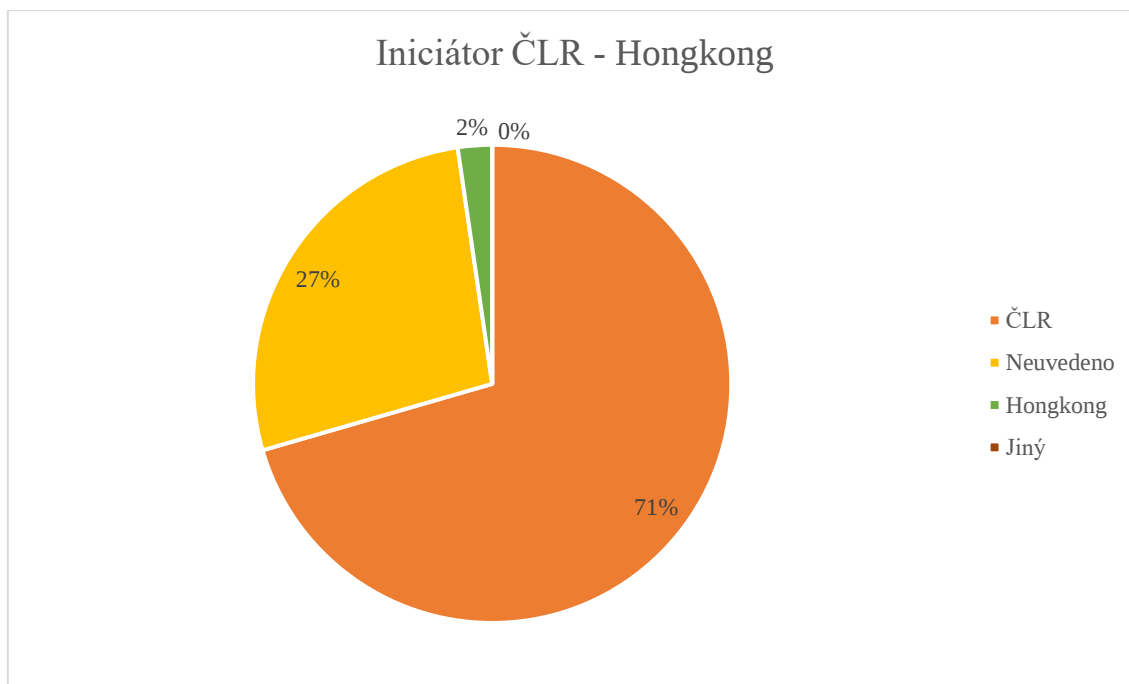

Graf č. 8 (zdroj: autor práce)

U článků s čínsko-hongkongskou tematikou byla v 71 % předpokládána za podněcovatele ČLR. Například server seznamzpravy.cz ve zprávě o nízké volební účasti v hongkongských parlamentních volbách uvedl: „*Účast prodemokratických uchazečů v podstatě znemožnila změny volebních zákonů, které Čína schválila v letošním roce.*“ (Volby v Hongkongu vyhráli kandidáti věrní čínské komunistické vládě, 2021) Tato formulace naznačuje, že Čínská lidová republika zavedením volebního zákona zapříčinila nízkou volební účast.

Server ct24.ceskatelevize.cz se v článku o rozsudku hongkongského mladíka, který byl odsouzen na základě bezpečnostního zákona (viz kap. 1.2.2) vyjádřil: „*Kontroverzní bezpečnostní zákon prosadili čínští komunisté v Hongkongu po mohutných prodemokratických protestech, které propukly v poloautonomní provincii v roce 2019. Učinil tak navzdory hlasité místní i mezinárodní kritice.*“ (V Hongkongu padl první rozsudek na základě bezpečnostního zákona. Čtyřiatvacetiletý mladík dostal devět let 2021) Ve zprávě je za podněcovatele předpokládána Čína, neboť poukazuje na fakt, že Hongkong není zcela součástí Čínské lidové republiky a poukazují na rozpor nejen mezi Čínou a Hongkongem, ale i nesoulad v ostatních zemích.

V 27 % článků nebyl původce označen a v pouze 2 % byl za iniciátora označen Hongkong. Ve všech případech se jednalo o trestní činnosti hongkongských aktivistů.

Graf č. 9 (zdroj: autor práce)

Z grafů č. 8 a č. 9 je patrné, že u článků týkající se čínsko-hongkongských vztahů byla ČLR častěji považována za iniciátora konfliktů než u článků s čínsko-taiwanskými vztahy. Ve zprávách o vztazích mezi Čínou a Hongkongem bylo často zmíněno, že ačkoliv je Hongkong pod čínskou správou, měl by mít zaručen vysoký stupeň autonomie (viz kap. 1.2), který ovšem ČLR narušuje například cenzurou (viz kap. 4.3), změnou volebního zákona (viz kap. 4.3) či zákonem o národní bezpečnosti (viz kap. 1.2.2).

Závěr

Cílem bakalářské práce byla analýza mediálního obrazu čínsko-taiwanského a čínsko-hongkongského vztahu ve vybraných českých médiích (aktualne.cz, ct24.ceskatelevize.cz, denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznamzpravy.cz a idnes.cz). Jako výzkumnou metodu jsem zvolila obsahovou analýzu. Zkoumala jsem 306 článků, které byly publikovány v období od 1.1.2021 do 31.12.2021.

V první části mé bakalářské práce jsem se věnovala historickému pozadí mezi ČLR, Taiwanem a Hongkongem. V následující kapitole jsem přiblížila sociálně a mediálně konstruovanou realitu, agenda-setting, gate-keeping a zpravodajské hodnoty. Dále jsem se zabývala již vypracovanými výzkumy mediálního obrazu Číny v médiích.

Během výzkumu jsem sledovala kolik článků bylo za rok 2021 publikováno a ve kterém období bylo zveřejněno nejvíce článků. O čínsko-taiwanském vztahu bylo publikováno 133 článků a o čínsko-hongkongském 173. Nejvíce článků bylo zveřejněno v říjnu 2021, neboť v tomto období byl několikrát narušen vzdušný prostor Taiwanu čínskými letouny. O čínsko-taiwanských vztazích nejvíce informoval server novinky.cz, ve zkoumaném období publikoval 25 článků. O čínsko-hongkongském vztahu nejvíce článků zveřejnil ct24.ceskatelevize.cz, a to 43 zpráv.

V další části výzkumu jsem se zaměřila na prostor věnovaný čínsko-taiwanským a čínsko-hongkongským vztahům ve vybraných médiích. Zcela nejrozsáhlejší články publikoval server seznamzpravy.cz.

Podle výzkumu Karáskové (2019) se v letech 2010-2017 česká média v souvislosti s Čínou nejvíce zaměřovala na mezinárodní postavení ČLR, autoritativním režimem, cenzurou a otázkou lidských práv. (viz kap. 2.5) S těmito tématy jsem se setkala i při této analýze, zejména byla probírána tematika cenzury a otázkou lidských práv v Hongkongu a autoritativním režimem ve spojení s napětím mezi ČLR a Taiwanem.

Skoro polovina článků o čínsko-taiwanských vztazích souvisela se zvyšujícím se napětím, zejména narušováním vzdušného prostoru Taiwanu Čínou. Dalším významným tématem byl vztah a diplomacie s USA. Nejčastěji probíranou tematikou byla vojenská spolupráce mezi Taiwanem a USA a vyjádření prezidenta Bidena na zhoršující se situaci mezi ČLR a Taiwanem.

V souvislosti se vztahy mezi Čínou a Hongkongem 31 % zpráv souvisely s hongkongskými aktivisty a z 26 % články pojednávaly o cenzuře v Hongkongu, ukončení činnosti hongkongského deníku Apple Daily a ničení památek připomínající Masakr na náměstí Nebeského klidu v roce 1989.

Prezentace historického pozadí v člancích mezi oběma vztahy je rozdílná. V 51 % článků o vztazích mezi Čínou a Taiwanem byla historie vztahů objasněna. Ve zprávách se často objevovalo, že Taiwan je samostatný od roku 1949, ale Čínská lidová republika Taiwan vnímá jako svou součást. Čínsko-hongkongské vztahy byly vysvětleny z 65 %, nejčastěji bylo zmiňováno, že je Hongkong od roku 1997 součástí Číny, ovšem má fungovat po dobu 50 let podle vzorce „jedna země, dva systémy“.

Na základě výzkumu obrazu Číny v českých médiích z roku 2019 od Karáskové jsem předpokládala, že iniciátorem konfliktů bude z většiny předpokládaná Čína, neboť od roku 2010 do června 2017 byl mediální obraz Číny většinově negativní a pouze 14 % článků bylo k ČLR pozitivně nakloněno (viz kap. 2.5). Z mé analýzy ovšem vyplývá, že za iniciátora konfliktů byla u vztahů mezi Taiwanem a ČLR pokládána Čína ve 44 % zpráv. Taiwan byl předpokládán pouze ve zlomku (2 %). V téměř polovině článků (47 %) nebyl nikdo za iniciátora považován a u 7 % článků byl za podněcovatele konfliktů předpokládán někdo jiný než Taiwan či Čínská lidová republika.

U čínsko-hongkongských vztahů byly výsledky rozdílné než u předchozího vztahu a více korespondují s výzkumem Karáskové z roku 2019. Ve zprávách s čínsko-hongkongskými vztahy byla Čína označena za iniciátora z 71 %, Hongkong pouze v 2 % článků. Ve zprávách o vztazích mezi Čínou a Hongkongem byla Čína kritizována za narušování hongkongské autonomie. V 27 % zpráv nebyl žádný iniciátor předpokládán.

Provedený výzkum o mediálním obrazu čínsko-taiwanských a čínsko-hongkongských vztahů ve vybraných českých médiích by mohl být inspirací pro další práce v této oblasti. Například analýza tištěných médií či televizních zpravodajství nebo sledování mediálního obrazu vztahů v jiném období.

Resumé

The aim of the bachelor's thesis was to analyze the media image of China-Taiwan and China-Hong Kong relations in Czech media (aktualne.cz, ct24.ceskatelevize.cz, denik.cz, echo24.cz, irozhlas.cz, novinky.cz, seznamzpravy.cz and idnes.cz). I examined 306 articles that were published between January 1, 2021 and December 31, 2021.

During the period under research, there were 133 articles published on the Sino-Taiwan relationship and 173 on the Sino-Hong Kong relationship. The most articles were published in October 2021 due to repeated violation of Taiwan's airspace by Chinese aircraft during this period. The server novinky.cz provided the most information on Sino-Taiwanese relations, publishing 25 articles. On the other hand, ct24.ceskatelevize.cz published the most articles on China-Hong Kong relations, namely 43 reports. The most extensive articles on both relationships were published by seznamzpravy.cz.

The study found that nearly half of the articles on Sino-Taiwanese relations were focused on the escalating tensions between China and Taiwan. Another topic was the relationship and diplomacy with the USA. Military cooperation between Taiwan and the US. In relation to China-Hong Kong relationship, 31 % discussed Hong Kong activists, and 26 % of articles discussed censorship in Hong Kong, the shutdown of Hong Kong's Apple Daily, and the destruction of monuments commemorating the 1989 Tiananmen Square Massacre.

The articles also presented historical background information differently. Half (51 %) of the articles on Sino-Taiwan relations explained the history of the relationship. It has often appeared in the news that Taiwan has been independent since 1949, but the People's Republic of China sees Taiwan as part of it. China-Hong Kong relations were explained by 65 %, the most frequently mentioned being that Hong Kong has been a part of China since 1997, but is supposed to operate for 50 years according to the "one country, two systems" formula.

44 % of articles on Sino-Taiwanese relations identified China as the initiator of conflicts, while only 2 % attributed responsibility to Taiwan. In the news on Sino-Hong Kong relations, China was identified as the initiator in 71 % of the articles, Hong Kong in only 2% of the articles. In the news on China-Hong Kong relations, China has been criticized for undermining Hong Kong's autonomy.

Overall, this research provides a useful starting point for further analysis of media coverage of China-Taiwan and China-Hong Kong relations. For example, analysis of printed media or television news or monitoring the media image of relationships in another period.

Seznam literatury

BAKEŠOVÁ, Ivana, Ondřej KUČERA a Martin LAVIČKA. Dějiny Čínské lidové republiky: (1949-2018). Praha: NLN, 2019. ISBN 978-80-7422-596-3.

BAKEŠOVÁ, Ivana, Zdenka HEŘMANOVÁ a Rudolf FÜRST. Dějiny Taiwanu. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-708-3.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal, 2001. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-67-6.

ČERVENKA, Jan a Markéta ŠKODOVÁ. Agenda-setting: teoretické přístupy. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.

DILLON, Michael. China: A Modern History. I.B. Tauris, 2010. ISBN 9780755601851.

FAIRBANK, John King. Dějiny Číny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-249-9.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009. ISBN 9788073674663.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-200-9.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002, c1999. ISBN 80-7178-714-0.

MEYER, David R. Hong Kong as a global metropolis. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. ISBN 978-0-521-64344-3.

REIFOVÁ, Irena. Slovník mediální komunikace. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: neužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SHOEMAKER, Pamela J. a Stephen D. REESE. Mediating the message in the 21st century: a media sociology perspective. 3rd ed. New York: Taylor & Francis Group. ISBN 978-0-415-98914-5.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Praha: Portál, 2006. ISBN 9788073670962.

Internetové zdroje:

ANDĚLOVÁ, Petra a Richard GRÜNWALD. Hongkong: deštníkový pat. In: Ústav mezinárodních vztahů Praha, v. v. i. [online]. Praha, c2022, 2. 11. 2014 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/hongkong-destnikovy-pat>

HKU POP final farewell: Rift widens between Chinese and Hongkong identities, national pride plunges to one in four. In: HKU POP SITE: Public Opinion Programme, The University of Hong Kong [online]. Hong Kong, June 27, 2019 [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.hkupop.hku.hk/english/release/release1594.html>

Hong Kong's Freedoms: What China Promised and How It's Cracking Down. Council on Foreign Relations [online]. May 19, 2022 [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/hong-kong-freedoms-democracy-protests-china-crackdown>

CHAI, Winberg. Relations between the Chinese Mainland and Taiwan: Overview and Chronology. Asian Affairs. Taylor & Francis, 1999, 26(2). Dostupné také z: <http://www.jstor.org/stable/30172770>

CHEUNG, Helier a Roland HUGHES. Why are there protests in Hong Kong? All the context you need [online]. In: 21 May 2020 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-48607723>

CHIOU, C. L. Relations with Taiwan [online]. 1993 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23451590>

KARÁSKOVÁ, Ivana a Filip ŠEBOK. Analýza médií. In: Chinfluence [online]. 2019 [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.chinfluence.eu/cs/analyza-medii/>

MAIZLAND, Lindsay a Eleanor ALBERT. Hong Kong's Freedoms: What China Promised and How It's Cracking Down [online]. In: . February 17, 2021 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/hong-kong-freedoms-democracy-protests-china-crackdown>

MAIZLAND, Lindsay. Why China-Taiwan Relations Are So Tense [online]. In: . May 10, 2021 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/china-taiwan-relations-tension-us-policy>

The Hong Kong protests explained in 100 and 500 word. In: BBC [online]. 28 November 2019 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-49317695>

TURCSÁNYI, Richard Q., Renáta SEDLÁKOVÁ, Matěj ŠIMALČÍK a Kristína KIRONSKÁ. Czech public opinion on China in the age of COVID-19: A divided nation [online]. In: . 2020 [cit. 2023-05-10]. ISBN 978-80-244-5819-9. Dostupné z: <https://sinofon.cz/wp-content/uploads/2020/12/CZ-poll-report-1-1.pdf>

WANG, Austin, Charles K.S. WU, Yao-Yuan YEH a Fang-Yu CHEN. What Does the 1992 Consensus Mean to Citizens in Taiwan? [online]. In: . November 10, 2018 [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2018/11/what-does-the-1992-consensus-mean-to-citizens-in-taiwan/>

Internetové články:

Hongkong schválil imigrační zákon, může zabránit lidem opustit město. Česká televize [online]. 28.4.2021 [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3304597-hongkong-schvalil-imigracni-zakon-muze-zabranit-lidem-opustit-mesto>

Jestli Čína zaútočí, budeme Tchaj-wan bránit, řekl Biden. Seznam Zprávy [online]. 22.10.2021 [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jestli-cina-zautoci-budeme-tchaj-wan-branit-rekl-biden-178563>

V Hongkongu padl první rozsudek na základě bezpečnostního zákona. Čtyřicetiletý mladík dostal devět let. Česká televize [online]. 30. 7. 2021 [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3347888-v-hongkongu-padl-prvni-rozsudek-na-zaklade-bezpecnostniho-zakona-ctyriadvacetiletý>

V Hongkongu proběhly první parlamentní volby po reformě. Kandidovat směli jen „vlastenci“. Česká televize [online]. 19.12.2021 [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3416902-v-hongkongu-probehly-prvni-parlamentni-volby-po-reforme-kandidovat-smeli-jen-vlastenci>

V Hongkongu zatkli organizátorku piety za oběti masakru na Tchien-an-men. Novinky.cz [online]. 4. 6. 2021 [cit. 2023-05-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-svet-v-hongkongu-zatkli-organizatorku-piety-za-obeti-masakru-na-tchien-an-men-40362265>

V Hongkongu zatkli vedení hlavního opozičního deníku. Policie obsadila redakci. Echo24.cz [online]. 17. 6. 2021 [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/Sjeqq/v-hongkongu-zatkli-vedeni-hlavniho-opozicniho-deniku-policie-obsadila-redakci>

Volby v Hongkongu vyhráli kandidáti věrní čínské komunistické vládě. Seznam Zprávy [online]. 20.12.2021 [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-volby-v-hongkongu-vyhrali-kandidati-verniciinske-komunisticke-vlade-183902>

Vyhlášení nezávislosti znamená válku, varovala Čína Tchaj-wan. Echo24.cz [online]. 29. 1. 2021 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SAyYm/vyhlaseni-nezavislosti-znamena-valku-varovala-cina-tchaj-wan>

Seznam příloh

Kódovací kniha (elektronicky)

Kódovací arch (elektronicky)